

SZÍNHÁZ.net

DRÁMAMELLÉKLET 2013. SZEPTEMBER

Borbély Szilárd

Szól a kakas már

Ajn Píremspil

Az alakoskodók megnevezése:

Mesélő, aki egyben Játékmester
 Mihály, ortodox angyal, egyben Miháél Magid
 Gábor, hászid angyal, egyben Gábriél Magid
 Lucifer, mitnaged, egyben Lucifer Magid
 Taub Izsák, másképpen Taub Eizik, egy csodarabbi
 Bóher, másképpen a rabbi egyik tanítványa
 Parasztgyerek, más néven Kiskovács Dávid
 Eszter, a Katzék lánya
 Kántor, a hitközség legszebb hangú énekese
 Samesz, másképpen hitközségi szolga
 Rasekol, Fisch Jakab, másképpen hitközségi előjáró
 Kulcsár, vagyis Polacsek József, a rabbi szabója
 Mesüge, másképpen hászid kelekótya
 Részezes Handlé, más néven Itzig Rabinowitz, szatócs
 Császár, aki a Második
 Viceispán, vagyis Alispán
 Városi Hajdú
 Tanító, másként Tóth Benjámín viceprofesszor, végül prozelita

Továbbá más purimi alakoskodók, névtelen hászidok és egyéb jövő-menő kállói gojok.

Játszódik egy stettlben, Szabolcs megye központjának, Nyírkállónak a Zsidóutcában, valamint a város környékén. A történet péntek este kezdődik, de közben szombatra fordul az idő. A játék előtt és a szünetben variációk szólnak a *Szól a kakas már* dallamára.

[A jelek közötti részek a Mesélő szövegébe mindig bele-belekotyogó hászidok, vagyis a közönség szólama, akik kommentálják, értelmezik a hallottakat; valamint ugratják a Mesélőt, évődnek vele.] [Jelek között a Mesélő a közönséghez szól, mint játékmester.]

EGY PROLÓGUS JELENET
A Tóraolvasásról

(A két angyal épp felveszi a tflint, tálitot, mondják az áldásokat. Egymás után magukra öltik a tanuláshoz és az imához szükséges kellékeket.)

MESÉLŐ Amikor a Földön nagy a baj, az égben sincs minden rendben. Vagy lehet, hogy épp fordítva áll a dolog? Amikor az Égben nagy a baj, akkor a Földön is mindig történik valami. Ki tudja! A Mindenható, áldott legyen a neve, figyel az ő teremtményeire. Csak a rabbinövendékek, a bóherek vitatkoznak olyan hiábavalóságokon, hogy vajon, ha Isten mindenható, **[Áldassék a neve!]** *áldassék a neve*, tud-e olyan nagy követ teremteni, amelyet képtelen megmozdítani? Na ugye?! Nincs jó válasz. Mert ha nem tud, akkor nem mindenható. De ha tud, és még sem tudja azt megmozdítani, hát akkor megint csak nem mindenható. **[Áldassék a neve!]** Ájvé, ájvé! Hát nem csodálatos az emberi elme, amely mindent meg tud mozdítani? De hallgassuk csak ki az angyalokat, miről vitatkoznak ott fenn így purim **[Pírem az!]** akkor *pírem* előtt **[így most jó?]** **[Így jó.]**.

GÁBOR Boruh ato Adonaj
MIHÁLY ...boruh ato

(Háttérben jiddis zene, hol felerősödik, hol halkul, hogy hallatszódják az ima, de ne kelljen rá kizárólagosan figyelni.)

LUCIFER Mit csinálsz?
MIHÁLY Nem látod?
LUCIFER Látom, de nem tudom.
MIHÁLY Olvasok.
LUCIFER Beszélgessünk.
MIHÁLY Nem lehet. Olvasunk.
GÁBOR Olvasás közben nem beszélgetünk.
LUCIFER És mit olvastok? Valami érdekeset?
MIHÁLY Mit-mit? Hát a Tórát.
LUCIFER Miért, ti még nem olvastátok?
GÁBOR Mindig újrakezdjük...
LUCIFER Uncsi lehet...
MIHÁLY Mindig újabb kérdéseket találunk benne.
LUCIFER És lehet közben beszélgetni?
MIHÁLY A Tórát mindig csendben olvassuk.
LUCIFER Na de beszélgetés közben sem szabad Tórát olvasni?
GÁBOR A rebbe azt mondta, hogy Tórát mindig szabad olvasni...
LUCIFER Na ugye. De most ellent mondtál magadnak.
MIHÁLY Szó sincs róla. Tórát olvasni nagy micva...
LUCIFER Néked is? És mi ebben a bóni?
Én azt hittem, csak az embereknek, akik ott lenn szívnak, mint a torkos borz...
Reggel az időt vágják, kis szeletenként, beosztással, míg egyszerre végük van, mint a botnak, oszt kampec doloresz...
GÁBOR Még nagyobb micva azoknak, aki el nem enyésznek.

LUCIFER MÉR, assziszted, az Öreget érdekli?
 MIHÁLY NE ÖREGEZD AZT, AKI IDŐTLEN...
 LUCIFER VAGY INKÁBB IDÉTLÉN? HIHI... A VÉN TROTTY...
 MIHÁLY BEFOGOD A MOCOSKOS SZÁD!?
 LUCIFER NEM SZÓLTAM. NEM SZÓLTAM! BOC, BOCSI, BOCSÓKA!
 GÁBOR HAGYD, MISI, EZ EGY MITNAGÉD!
 AZ ELLENKEZÉST KERESI. AZÉRT JÖTT, HOGY BOSSZANTSON,
 ÉS A SODRODBÓL KIHÖZZON...
 LUCIFER BOC, BOCSI, BOCSÓKA...
 AZ ÖREG KÜLDÖTT.
 (Mindketten azonnal felé fordulnak feszült érdeklődéssel.)
 (Hatásszünet után.) Bevettétek, mi? Hehe.
 Jaj, de jámborak vagytok!
 MIHÁLY AZ ÖREG NEVÉT HIÁBA NE VEDD!
 LUCIFER JÓ, JÓ. TUDOM, TUDOM. NEGYEDIK PARANCSOLAT. VÁGOM.
 Csak ugrattalak. Na, kicsi mosolyt az arcokra. Lazuljatok. Na...
 GÁBOR MEG KELLETT VOLNA TANULOD OLVASNI...
 LUCIFER KÖSZI, MEG VAGYOK NÉLKÜLE.
 Így is jól megy a biznisz.
 MIHÁLY A BIZNISZ, A BIZNISZ...! VAGY TE EGY JENKI?
 Mit akarsz itt eladni? És kinek?
 LUCIFER Csak beugrottam hozzátok.
 Itt savanyodtok... Folyton csak a pilpul,
 a kommentárok, a magyarázatok, a zsoltárok...
 Ájvé, ájvé, folyvást a Talmud...
 GÁBOR Ájvé, ájvé! Hallgass már!
 LUCIFER Dumcsizunk kicsit, he?
 Úgy néztek ki, mint akiket kiállításról szalajtottak!?
 Csupa fekete. Nem trendi. Kéne egy kis színfolt!
 Ebből itt felszegetni, ebből levágnatni,
 egy vagányabb sapi....
 Meg ezek a szíjak! Hát fiúk!? Fiúk!
 Úgy néztek ki, mint valami bóherek.
 GÁBOR Mert azok is vagyunk.
 (Nem vesznek róla tudomást, imádkoznak, olvasnak.)
 LUCIFER Bóhereknek nem kötnek mindent az orrára...
 Nincs minden benne abba közlönybe, amit olvastok.
 GÁBOR Mert mi nincs benne?
 LUCIFER Beszélnek ezt-azt...
 MIHÁLY Beszéljenek.
 LUCIFER Hogy az arkangyalok így meg úgy...
 GÁBOR Minket nem érdekel.
 LUCIFER Na, figyú, mi lenne, ha ti meg én,
 mint régen, leugranánk a Földre, he?
 Kicsit bulizni... (Közönyösek.)
 MÉR, TÖK MELECH VOLT, NEM?
 bekukucskáltunk Zsuzsannához,
 amikor megfingattuk Jóbot?
 MIHÁLY ÉN NEM ÚGY EMLÉKSZEM...
 Miben sántikálsz?

LUCIFER Nem piszi, nagyon nem piszi ilyent mondani...
Hát tehetek én arról, hogy húzom a lábam?

GÁBOR Nem úgy értette.
Nem vagy te olyan érzékeny...
és egyébként is te húztad ki a gyufát nála (*felfelé int*)...

LUCIFER Jó van, jól van, Misi. Úgy veszem, hogy visszaszívtad.
MIHÁLY Bökd már ki, mit akarsz?
LUCIFER Hát mit akarhat egy szegény tudatlan:
mint azt, hogy tanítsátok...

GÁBOR Téged?
LUCIFER Engem! Na ja!
MIHÁLY Hogy együtt tanuljunk – veled?
LUCIFER Sag schon! Na, ja.
Nem ingyér kell!

MIHÁLY Az nagy micva, ha tanítunk,
de pénzért azt nem lehet...
GÁBOR Kutyából nem lesz szalonna...
LUCIFER Ájvé, ájvé! Ilyen tréflit ne mondjál.
Kutyaszalonna? Pfuj! Ilyenre gondolni is vétek.

GÁBOR Ne ájtatoskodj már, hiszen azt se tudod, mi a kóser!
LUCIFER Azt lehet, hogy nem tudom.
De aztat nagyon is jól tudom, hogy mi a tréfli!

MIHÁLY Hiszi a piszi.
GÁBOR Tartod a sábeszt?
LUCIFER Mi az, hogy? Várom a Messiást is.
MIHÁLY Na és mikor jön el a Messiás?
LUCIFER Ti tényleg nem tudjátok?
Már a stettlben azt beszélnek, hogy
egy rabbi vett egy dalt, amely a Messiás érkezéséről szól,
pedig aki énekelte, nem is tudhatott erről. (*Sejtelmesen.*)
Egy gyerek szavaival üzent az Öreg,
hogy minket kihagyjon a buliból...
GÁBOR Gondolod?
MIHÁLY Épp egy dallal üzent volna?
LUCIFER Ja.
MIHÁLY És ki vette meg azt?
LUCIFER Taub Eizik, a kállói cadik...
GÁBOR Sose hallottam ilyen cádikról...
MIHÁLY Taub, Taub? Én sem...
LUCIFER Mert az Öreg rejtegeti előletek.
Ő egy a titkos 36ból...

GÁBOR Ugyan honnan tudhatnád, hisz az titok...
LUCIFER Szenilis már az Öreg, ezt-azt kikotyog...
MIHÁLY Egy stettlben?
LUCIFER Ja.
MIHÁLY És egy goj énekelte?
LUCIFER Ja, pásztorfiúcska... Dávidnak hívják egyébként:
Kovács Dávid, Kiss vagy Szabó Dávid, már nem emlékszem...

GÁBOR Nem a Szentföldön?
LUCIFER (*Gúnyorosan.*) Edomból jön el a Messiás...

GÁBOR Balgaságot beszélsz....
LUCIFER Pedig azt rebesgetik Kállóban, hogy ott születik meg a Messiás
MIHÁLY Hol van az a Kálló?
LUCIFER Hol? Hol? Hát nem ennyit sem tudtok?
Pedig ti tudtok olvasni!
Miért, nincs benne a Tórában?
GÁBOR MÉR lenne benne a Tórában?
LUCIFER Mert ott születik a Messiás.
MIHÁLY Ezt meg honnan szedted?
LUCIFER Eh, ti csak a betűket ismeritek.
A lényeg a lényeg: elerjédt Kállóban:
egy titokzatos dal hirdeti, és egy titokzatos rabbi arra jár...
MIHÁLY An e Szad ist ka Broche.
LUCIFER He?
GÁBOR A titkon nincs áldás...
LUCIFER Ah, mesügék! Titeket, tudom nem érdekel, csak a Tóra.
De én megyek, és megnézem... (Le..)
(Egy ideig úgy tesznek, mint akik olvasnak tovább nyugodtan.
MIHÁLY Mégis csak lehet abban valami,
ha egyszer azt beszélük.
GÁBOR A Talmud megmondaná, ha volna benne valami.
MIHÁLY Nincs minden megírva,
nem csak az ima és a talmudolvasás jelenti a jámborságot.
GÁBOR Ezt a vitát már egyszer lezártuk.
Csak az ima és a talmud. A többi tudatlanság.
MIHÁLY Te tévedsz. Kérdezzük meg az Öreget.
GÁBOR Ájvé, ájvé, már te is kezdéd??
MIHÁLY Engem is érdekel ez a dolog.
Megyek és utána járok. Ha jön a Messiás,
lehet, hogy neked nem, de nekem ott a helyem!
GÁBOR Menj csak, rohanj csak, fel is út, le is út!
Ahol két fedőt összeütnek,
neked azonnal ott kell lenned. Tessék csak,
tessék, én majd olvasom a Talmudot addig,
mert ha senki sem olvassa, összedől a világ!
És akkor aztán kapunk az Öregtől? (Megijedve:)
Áldott legyen a neve!
MIHÁLY Jó. Akkor tartsd a frontot. (Le..)
GÁBOR (Egy ideig olvas tovább.) Vagyok én egy mesüge?
Hát jusz se... Dafke lemegyek én is.
Mindig én tartsam a hátam? (Le.)

EGY JELENET

Az alvásról, ami a legjobb

Mesélő, Bóher, Taub Eizik és a Pásztorfiú

- MESÉLŐ Így kezdődött ez az eset, amelyről mélyen hallgat a Talmud is, nagy titok fedi azóta is. De én most elmondom nektek. Úgy beszélnek, egy nap a kállói rabbi, Taub Eizik, a csodarabbi, áldassék a neve, sétálni indult...
- BÓHER Kippában és a Bóherrel....
- MESÉLŐ Persze, hogy kippában!
De szó sincs bóherről ...
- BÓHER Már hogyan lenne benne Bóher, minden hászid történetben kell szerepeljen egy bóher. Ki hallott már olyant, hogy szent életű cádik elmegy sétálni, és nem visz magával legalább egy icike-picike bóherecskét...
- MESÉLŐ Ugyan miért kellene neki magával vinni egy akadékoskodó bóhert?
- BÓHER Hát még ennyit sem tudsz?
Hallottál te már olyant, hogy egy rendes zsidó, kivált ha cádik, kimegy az utcára anélkül, hogy sapkát tenne a fejére, he? és ne vinne magával egy bóhert, aki elkíséri, és megjegyzi azokat a bölcs mondásokat, amelyeket a cádik véletlenül ejt ki a száján?
- MESÉLŐ Miért, talán már Ábrahám is sapkát tett a fejére, amikor kilépett a sátrából?
- BÓHER Hát persze. Ábrahám istenfélő zsidó volt. Hallottál te már olyant, hogy egy istenfélő zsidó, kivált ha Ábrahámnak hívják, kilépne az utcára anélkül, hogy sapkát tenne? Ábrahám pedig több volt, mint istenfélő zsidó...
- MESÉLŐ Jó, jó. Legyen neked. Volt sapka a fején! És vitt magával egy bóhert is! Így megfelel?
- BÓHER Így:...sétálni indult a kiváló tanítványával, a későbbi olaszliszkai rabbival,
- MESÉLŐ ... sétálni indult a kiváló tanítványával, a későbbi sátoraljaújhelyi rabbival [**Olaszliszkai rabbi lett később**], sátoraljaújhelyi! [**Nem sadaradai! Olaszliszkai**] Hát ti mindent jobban tudtok? Akkor legyen olaszliszkai. Szóval sétálni indult ebéd után a későbbi nagy nevű rabbival, aki akkor még bóher volt mellette [*Beee!*]. A séta és a tavaszi jó levegő elfárasztotta a betegség után lábadozó rebbét, aki aztán a patak parton ledőlt kicsit, hogy erőre kapjon. Elszundított. De a rabbi csak nem akart felébredni. A bóherek tanakodtak, mi legyen, mert túl messze távolodtak a stettltől és már közel volt a sábesz, vagyis a péntek este. [**A sábesz, a sábesz!**] Kezdték ébreszteni, de csak nem akart felkelni.
- BÓHER Ébredjen Mester! Ébredjen!
Na! Kelljen már fel. (*Magánban.*) Hát mit mondjak neki?
Ég a stettl! Ég a stettl! Vízet, vizet!
Ez sem használ. Hogy milyen mélyen tud aludni!

Ez valóságos csoda. Talán most más eonokban jár.
 Talán nem is szabadna felköltennem,
 mert nem fog tudni visszatalálni a lelke,
 ha hirtelen felkeltem. Gott bewahr! Ájvé, ájvé!
 Na de mégis csak fel kell ébresztenem.
 Nem illik fényes nappal aludni,
 már elmúlt a délutáni muszaf ima ideje is...
 Szerencsétlenség száll a gyülekezetre,
 ha elmulasztjuk.

(A Bóher kétségbeesett lépésre szánja el magát:)

„Jön a Messiás! Jön a Messiás!”

TAUB

Hah?! Mit álmodtam? Azt súgta a fülembe
 Élijahu próféta, hogy készüljünk,
 mert érkezik a Messiás?

BÓHER

Óh, akkor csoda történt, Mester!
 Álmában meglátogatta Elijahu, a próféta,
 és méghozzá ezzel a jó hírrel! Hát ez csoda!
 Megyek és elújságolom a zsinagógában... *(Táncol.)*
 Csoda! Csoda! *(Menne.)*

TAUB

Várj egy kicsit. Ne siess.
 Ne feszítsük túl a húrt.

BÓHER

Mondd csak: Nem te kiabáltál a fülembe?
 Én? Mernék én kiabálni? A cadik fülébe?
 Amikor alszik a szentséges cadik, áldassék a neve?
 Hát vagyok én egy mesüge?
 Vagyok én egy ellenlábás, egy mitnagéd?

TAUB

Ne beszélj mellé. Nem te voltál?

BÓHER

Némán ültem. Én ugyan nem lehettem.

TAUB

Akkor vajon mit jelent ez?

BÓHER

Hát csoda! De most mennünk kell,
 majd megtudjuk a városban.

TAUB

Jó, jó. De ne siessünk. Jegyezd meg:
 sose feszítsük túl a húrt!
 A legjobb aludni. És álmodni!
 A legszebb a teremtett világ,
 áldott légy uram, aki teremtetted a fűvet, a fákat,
 a napocsát és nővérünket, a holdat, a kökénybokrot,
 csak ne lenne ilyen szűrős, a csodálatosan illatozó
 csipkebokor, amelyben Mózes atyánk megpillantotta
 örökké lobogó szereteted tűzét, ezt a múlhatatlan
 áldó és pusztító tüzet, amellyel választott néped
 iránt lobogsz... Légy kegyes hozzánk.
 Áldott legyél, amiért teremtetted ezt a gilisztát,
 ezt a poloskát, (pfuj, a szagát biztos Belzebub rejtette bele)...
 E jidische Szimche ist nie e ganze Szimche.

BÓHER

A zsidó öröm sohasem teljes öröm...
 Na de talán még hajdúkat is az Örökké-
 való a mi kedvünkért teremtette?

TAUB

Na ja, hát igen. E jidische Szimche ist nie e ganze Szimche.
 A zsidó öröm sohasem teljes öröm.

BÓHER És a gojokat, beleértve a Bírót, meg az Alispánt is,
akik a legtöbbet piszkálnak bennünket,
TAUB hogy szegény kicsi zsidókat szekáljanak?
Őket is. Mit is kezdenénk nélkülük?
Ki figyelmeztetne bennünket arra,
BÓHER hogy zsidók vagyunk, ha nem volnának?
Ha a Szentföldön élnénk,
nem kellene más figyelmeztetés!
TAUB Ahol velünk van a Tóra,
az a föld: szent. Nézd, ott van Kálló,
a temploma tornya kimagaslik,
még ha nem is akkora, mint Salamon temploma.
És lásd, milyen hatalmas a megyeháza,
ha nem is akkora, mint Heródes palotája
vagy az Antonius erőd.
És itt van ez a csendesen csordogáló patakocska,
és ez a tó olyan, mint Siloam tava....

BÓHER Óh, Jeruzsálem, Jeruzsálem,
ha elfelejtenélek...

TAUB Jövőre talán már Jeruzsálemben ünnepelünk!

BÓHER Lehet, hogy erre figyelmeztet a csoda?

TAUB Lehet, lehet... Ha eljön a Messiás,
mindenütt hirdetni fogják a jelek,
a fűzfák, a füvek, a madarak, a fák,
jelenteni fogják a jámbor állatok,
de még a kövek is kiáltani fogják:
eljött a Messiás, halleluja, eljött a Messiás!
(Lassan táncolni kezd.)

BÓHER Vigyázzon, Mester, tehénlepény!

TAUB Ehh... E jidische Szimche ist nie e ganze Szimche.
A zsidó öröm sohasem teljes öröm.
Menjünk inkább vissza,
készüljünk a Purimra.

BÓHER Menjünk is, mert már nem tudják, hová tűntünk.

TAUB Állj! Te hallasz valamit?

BÓHER *(A közönség felé.)* Pszt! Hall valamit a cádik!

TAUB Hangot hallok!

BÓHER *(A közönség felé.)* Hangokat hall a cadik!

TAUB Csak egyet....

BÓHER *(A közönség felé.)* Egy csodálatos hangot hall a cadik...

TAUB Gyerekhang...

BÓHER *(A közönség felé.)* Csoda! Csoda! Gyerekhangon
szól hozzá az Úr! Jelenése van a cádiknak...

TAUB Dávid lesz az...

BÓHER *(A közönség felé.)* Nagy-nagy csoda! Dávid király
maga énekel, gyerekhangon a mi cádikunknak... Megyek elmondom...

TAUB Ne, ne! Csendesen...

BÓHER Szaladok a stettlbe, hogy elmondhassam..

TAUB Dávid énekel a Messiásról...

BÓHER *(A közönség felé.)* A Messiásról! Ezt el kell mondanom!

TAUB Hát mi másról?
 BÓHER *(A közönség felé.)* Csoda, csoda! A mi cádikunknak
 maga Dávid király énekel a Messiásról gyerekkorában!
 TAUB Csitt! Csitt... Erre jön...
 BÓHER Egyre közelebb ér... Ájvé, ájvé...
*(Egy Pásztorfiú, Kiskovács Dávid,
 énekelve, furulyázva jön.)*
 PÁSZTORFIÚ Adjon Isten, rebbe!
 TAUB Aléchem Sálom!
 PÁSZTORFIÚ *(Bóherhoz.)* Magának is!
 BÓHER Nagy tisztelettel, fenség!
 PÁSZTORFIÚ Osz, hogy ityeg a fityeg?
 BÓHER *(A közönséghez.)* A cádikkal beszélget Dávid,
 hát csoda, nagy-nagy csoda....
 PÁSZTORFIÚ E meg bolond?
 TAUB Hogy lenne bolond? Bóher!
 PÁSZTORFIÚ Osz az nem ugyanaz?
 TAUB A mesüge a bolond; a bóher az tanuló.
 PÁSZTORFIÚ Akkor mér' hajbókol meg ugrabugrál?
 TAUB Örömeben...
 PÁSZTORFIÚ Oszteg minek örül annyira,
 Hogy maj' kiugrik a búribú'?
 TAUB Egy szép dalt énekeltél...
 PÁSZTORFIÚ Annak e? Ha csak ennyi kell a bódogságához,
 én elénekelhetem mégeccer.
 BÓHER Nekem? Nekem?
 PÁSZTORFIÚ Há' magának is, ha bémegyem a fülibe...
 TAUB Énekel el kérlek,
 valami mézédés, titokzatos zengése van...
 PÁSZTORFIÚ Nincsen ebben semmi titokzatos. Na figyeljenek, így ke' ni:
(Elénekli a Szól a kakas már kezdetű éneket.)
 TAUB Hallod-e, nem adnád el nekem?
 PÁSZTORFIÚ El én, az anyám is. De mit?
 TAUB Ezt a nótát.
 PÁSZTORFIÚ Énekeljem el újra?
 TAUB Nem. Add el nekem.
 PÁSZTORFIÚ De hogy tudnám én eladni?
 TAUB Ímhol egy máriás érte.
 PÁSZTORFIÚ Eladom én...
 TAUB Hohó, előbb ígérd meg, hogy másnak nem adod el.
 PÁSZTORFIÚ Megígérem, senki emberfiának.
 TAUB Hohó! De te se énekledd többé.
 PÁSZTORFIÚ Üsse kő, azt is megígérem.
 Némuljak meg, haljon meg az anyám, ha még egyszer éneklek.
 TAUB Akkor add a kezed.
 PÁSZTORFIÚ Ráadásul adom ezt a sípot is, betyár egy síp.
 TAUB Nem tréfli?
 PÁSZTORFIÚ Hogy lenne már tréfli?
 TAUB Na, csak azért. Akkor add.
 PÁSZTORFIÚ De nehéz a zsidókkal üzletelni.

- BÓHER Be sokat akadékoskodnak,
még a jó árut is ócsárolják.
Wer schimpft, der kaft!
aki ócsárolja, az meg is veszi!
- PÁSZTORFIÚ Na, adjon Isten,
megyek, **[míg meg nem gondolják magukat],**
mer' még elszéled a nyáj,
hú, iszkiri!
- TAUB Mondd meg apádnak, üdvözli a rebe...
Ajve, ajve. Schwer ist zu sein e Jid.
Nehéz zsidónak lenni.
- BÓHER *(A közönséghez.)* Ájvé, ájvé... Gyengül a rebe elméje!
Kiadni pénzt, a semmire, rebe?
Mintha kidobta volna az ablakon. Huss!
Ájvé, ájvé! Inkább a szegényeknek kellett volna adni...!
Az legalább micva... *(Elrohan.)*
- TAUB Meg vagyok verve ezzel a bóherral.
Ez a Kiskovács Dávid. Mióta meghalt
az anyja, mindig segítjük. Nálunk
szolgált. Nagyon szépen furulyázik.
És milyen szép ez a dal... *(dúdolja magában).*
Na de hát, a zsidó öröm, sohasem teljes öröm. *(El.)*

EGY JELENET
A titkolt szerelemről

MESÉLŐ

Élt ebben a mezővárosban, mint mondtam, Kállónak hívták, egy szegény bóher [**Dehogy bóher! A városi héder Viceprofesszora volt!**] vagyis a városi [*nem héder az, ti mesügek, hanem iskola*] tehát a városi iskola viceprofesszora, tudós és tekintetes Macskássy Benjámín. A nagyapja állítólag nemes volt, de a kutyabőr valahol elkallódott. Az árva gyerek, ahogy az már lenni szokott, a Benjámín nevet kapta. A gyülekezet felnevelte, Patakra küldte, hogy tanuljon. Így lett Benjámín szegény melamed [**Nem melamed, hanem viceprofesszor!**] Így lett tehát [*Én is tudom, csak megbicsaklott a nyelvem!*] Kállóba vetődött, bérelt egy szobát a Kiskovácséknál. Azon a portán egy szegény zsidó család, a Katzék is bérlők voltak. Így esett, hogy Jacob Katz lánya, az Eszter meg a Macskássy fiú titkon valahogy egymás mellé keveredtek. Egyszer csak azt mondta az Eszter:

ESZTER

Gyerekem lesz, Benjamin.

TANÍTÓ

Húha! Most mit csináljunk?

ESZTER

A gyerekeknek apa kell.

TANÍTÓ

Na de honnan szedjük?!

ESZTER

Minden gyerekeknek van apja.

TANÍTÓ

Má hogy én?

ESZTER

Nem is én...

TANÍTÓ

De az nem lehet.

ESZTER

Ugyan miért nem?

TANÍTÓ

Nem vehetek el zsidó lányt.

ESZTER

De szeretsz-e?

TANÍTÓ

Mindennél jobban.

ESZTER

Akkor meg elvehetsz.

TANÍTÓ

Keresztelkedj ki.

ESZTER

Azt nem lehet.

TANÍTÓ

Miért ne lehetne?

ESZTER

Mert lehet, hogy a fiam lenne a Messias.

Ha megkeresztelik, akkor nem lehet Messias.

TANÍTÓ

Ki mondta?

ESZTER

Hogy lehetne keresztény a Messias?

TANÍTÓ

Az legyen a Messias gondja.

Te csak keresztelkedj ki, és elveszlek.

ESZTER

Mondom, hogy nem lehet. Apám kitagad.

Anyámat többé nem látom, se a testvéreimet.

TANÍTÓ

Babonaság ez. Na és akkor, mi van?!

ESZTER

Te könnyen beszélsz!

Nem neked kell lemondani a családotról.

TANÍTÓ

Nekem nincs családom.

ESZTER

Akkor meg azért.

Térjél te be inkább hozzánk.

TANÍTÓ

Nem örültem meg.

ESZTER Meg a gyereknek is jobb, ha nem zsidó.
 Hogy mondhatod ilyet!?
 Én büszke vagyok arra, hogy zsidó leszek.
 Én is az vagyok. És büszke vagyok arra,
 ha ezért megvetnek. Hogy védekezhetnék
 egyébként? Szégyenkezzem talán
 egész életemben, mert zsidónak születtem?
 TANÍTÓ Szökjünk meg, Eszter.
 ESZTER Én nem szököm...
 TANÍTÓ Elmegyünk oda, ahol nem ismernek.
 Majd csak megbékél az apád.
 ESZTER Nem ismered. Soha!
 TANÍTÓ Akkor meg most mit tudom én, mit csinálunk...
 Kitehetsz jobban: engem vagy az apád?
 ESZTER Téged... Meg a fiamat.
 TANÍTÓ Akkor gyere velem. Elszökünk.
 ESZTER Hová?
 TANÍTÓ Mit tudom én. El. Valahová...
 ESZTER Nem. Értsd meg!
 TANÍTÓ Akkor ne találkozzunk többé.
 ESZTER Férfias megoldás.
 TANÍTÓ Mit akarsz? Növesszek szakállt meg pajeszt,
 öltsek kaftánt és spekuláljak egész nap arról,
 hogy mikor jön el a Messiás?
 ESZTER Csak azt, hogy légy apa. Áldd meg
 az asztalt, mondd el az imát.
 Vagy csak legyél ott, hogy lásd,
 hogy nő fel a fiad.
 Neveld rendes zsidónak.
 TANÍTÓ Hogy neveljem zsidónak,
 ha magam se vagyok az.
 ESZTER Majd segítek.
 TANÍTÓ Köszönöm. Nagy segítség.
 Van még más ötleted is?
 ESZTER Tegyéél úgy, mintha nem ismernél.
 TANÍTÓ Jó, majd igyekszem.

EGY JELENET
Píremspílpróbáról

Mesélő, Rásekol, Kántor, Rabinowitz, Mészáros, Samesz

MESÉLŐ Miközben a rabbi hazafél tartott, Kálló Zsidóutcájában, annak is a Tanházában, a hitközség tiszteletre méltó tagjai a közelgő Purimra **[Pírem! Mi úgy mondjuk: Pírem!]**, *[Jó, jó, jó!]*, akkor a közelgő Píremre készültek – *a zsidók*. **[Most mér kell ezt így mondani? Mér, te mi vagy?]** Akkor – *a hászidok*. *[Na, így már jobb!]* Minden szerep elkelt már. Volt, amelyikre többen is jelentkeztek, csak Hámán szerepét alakító zsidót **[Morgás hallatszik...]** *hászidot* nem sikerült még megtalálni. Senki sem akart Hámánt lenni. **[Nem akarok Hámán lenni!]** Mindenki Eszter akart lenni. Mordecháj szerepét a rasekolnak, a gyülekezet tekintélyes előjárójának kellett adni, csak azon nem lehetett vita.

KÁNTOR Emberek, emberek! Még mindig nincs Hámánunk.
HÁSZIDOK Mer’ olyan nagyon hiányzik...
RASEKOL Tetszik, nem tetszik. Kell Hámán!
KÁNTOR Ki lesz Hámán?
HÁSZIDOK Én nem! Én nem! Az biztos, hogy én nem!
SAMESZ Bízunk a Mesügére!
RASEKOL Az nem jó. Hámán nem volt mesüge.
KÁNTOR Ez igaz. Hámántól végig félünk, csak a végén nevetjük ki.
RASEKOL Te! Samesz! Neked kell ezt magadra vállalni.
SAMESZ De én nem akarok Hámán lenni!
RABINOWITZ Na de a samesztól se félünk!
KÁNTOR De akkor mondd meg, ki játssza?
SAMESZ Hát kérjünk meg egy hajdút, legyen ő.
KÁNTOR Na ja, persze! Majd mindjárt a szolgabíró.
RASEKOL Vagy az Alispánt, hehe.
SAMESZ De azok nem tudnak jiddisül.
KÁNTOR Sebaj. Majd fordítjuk, amit mondnak.
RASEKOL Ne vicceljeteK. Komolyra fordítva a szót: Emberek!
Mindjárt itt a Pírem, és még nincs Hámánunk.
HÁSZIDOK Hú de nagy baj... Sírjunk, ríjünk?
RABINOWITZ Hámánotok! Nekem nem kell Hámán.
SAMESZ Akkor hagyjuk ki Hámánt a píremspílből!
HÁSZIDOK Jó! Jó!
KÁNTOR Ne beszéljeteK bolondot. Hámán nélkül nincs píremspíl.
HÁSZIDOK Áj, áj. E jidische Szimche ist nie e ganze Szimche.
A zsidó öröm sohasem teljes öröm.
KÁNTOR Próbálnunk kell.
RASEKOL Megvannak a múlt évi jelmezek?
SAMESZ Itt vannak a tanház padlásán. Kicsit megrágtá az egér,
meg a moly, de attól csak még élethűbbek.
SAMESZ Idén is jó lesz az.

RABINOWITZ Én elvállalom az Esztert.
 KÁNTOR Eszter már van!
 RASEKOL Te akarsz Eszter lenni? Ekkora pocakkal?
 RABINOWITZ Osztr mért ne játszhatnám én?
 KÁNTOR Most mondd meg Rabinowitz,
 hol van az megírva, hogy Eszter terhes volt?
 RABINOWITZ Na és hol van megírva, hogy nem volt?
 SAMESZ Gondolod, Ahasverus király fogadta volna áldott állapotban?
 RABINOWITZ Osztr mért ne? Mert mit csináltak?
 SAMESZ Itt van a szövegben...
 HÁSZIDOK Kettőt találhatsz... *(Nevetés.)*
 SAMESZ Mért, mit?
 HÁSZIDOK Amit te is szoktál a Rébivel
 Nem szokott, dehogyan szokott.
 Minden szökőévben egyszer.
 RABINOWITZ Hogy ti mindig csak arra tudtok gondolni!
 RABINOWITZ A férfinak kötelesség.
 HÁSZIDOK Csak a kötelességünkre gondoltunk...
 KÁNTOR Na, elég. Elég. Hámánról beszélünk.
 SAMESZ A tanító vállalta, hogy eljátssza. Beszéltem vele már erről.
 RASEKOL Na és mit kér érte?
 SAMESZ Semmit. Csak hogy velünk Píremelhessen.
 KÁNTOR Legényember?
 SAMESZ Az.
 KÁNTOR Vigyázni kell.
 HÁSZIDOK Nem őt látták az Eszterrel?
 SAMESZ Beszéltek effélett. De nem került gyanúba.
 HÁSZIDOK Ájvé, szegény Katzék. Szegény lány.
 Ájvé, ájvé! És hamarosan szül...
 Píremi gyerek. Ajándék! Ájvé, ájvé!
 HÁSZIKDOK E jidische Szimche ist nie e ganze Szimche.
 A zsidó öröm sohasem teljes öröm.
 RASEKOL Mi most foglalkozunk a magunk dolgával.
 Azt mondjátok, játssza Hámánt a tanító?
 Játssza!
 HÁSZIDOK Akkor templomszolga beszélje meg vele.
 KÁNTOR Legyen úgy. Ezt lezártuk.
 RASEKOL Próbáljunk most már.
 KÁNTOR Megkérhetem hitközségünk tekintélyes vezetőjét, a rasekolt
 és reb Dawidowitz mészáros, hogy mint Mordecháj és
 Ahasverus lépjenek fel a Píremspíben.
 Kérem őket, jöjjenek ki ide és kezdjük a próbát.
 Amíg a tanító átveszi a szerepet,
 addig a Samesz fogja olvasni Hámán szavait.
 SAMESZ Én szeretném leszögezni, hogy semmi közöm
 sem Hámán szavaihoz, sem tetteihez.
 A közösség tanúsíthatja, hogy kényszer alatt cselekszem.
 HÁSZIDOK Tudjuk, tudjuk!
 Na ne kérsd magad.
 SAMESZ És ne hívjatok utána Hámán bácsinak!

HÁSZIDOK Ígérjük!
 (Hátulról egy halk hang.) Hámán bácsi!
SAMESZ Ki volt az?
HÁSZIDOK Mi nem! Mi nem!
SAMESZ Csaló banda!
HÁSZIDOK Fogadjuk, hogy nem csúfolunk!
SAMESZ A gyerekek se csúfoljanak!
HÁSZIDOK Jó. Jó. Ők se csúfoljanak.
HÁSZIDOK Na, ne akadékoskodj.
RABINOWITZ Kezdjünk.

JÁTÉKMESTER Amikor Ahasvérus király egyszer nagy lakomát adott, hogy
dicsekedhessen hatalmával és gazdagságával, boros fejvel azt akarta, hogy a legszebb
feleségével is büszkélkedhessen. Egy szolgájával Vasti királynőért küldött, aki a babiloni
fogságban élő zsidók közül való volt, de ezt nem tudta Ahasvérus.
AHASVÉRUS Parancsolom, hogy Vasti királynő azonnal jelenjen meg a palotában!
MORDECHÁJ Beszélek vele, felség.

EGY JELENET
A kállói városkapu előtt

MESÉLŐ

Lucifer, a *mitnagéd* angyal, hogy utánajárjon a dolgoknak, miképpen ígérte, leszállt a harmadik mennyből. Vándorprédikátor, vagyis egy *magid* képét öltötte magára. És mintha forgószél támadt volna, egyszerre a Bátor és Kálló közötti poros úton termett. Nagy jámboran baktatott Kálló felé. Mihály is elunta a Tóra olvasást, és mivel neki is fürta az oldalát a Messiásról szóló hír, ő is vándorprédikátor-maskarát vett magára, és a pócsi úton nagy hetykén gyalogolt Kálló felé. Gábiel is miután egyedül maradt, megelégette a jámborságot. Ő is szépen alakot öltött, mintegy píremi maskarát, fess pájeszt bodorított magának, nagy szakállt növesztett, a fejére széles karimájú, nyusztrpémes kalapot tett, selyemkaftánt kanyarított magára, és ő is Kállónak vette az irányt. A város kapuja előtt találkoztak:

LUCIFER MAGID
GABRIÉL MAGID
MICHAÉL MAGID
LUCIFER MAGID

Háj, fiúk! De régen láttuk egymást!

Sálom...

Áléchem Sálom.

Óh, az álszent banda!

Nem sül ki a szemetek?

Hát csak nem bírtátok ki.

Ugye, hogy fürta az oldalatokat a hír?

MICHAÉL MAGID

Csak azt nem szerettem volna,
ha megbotránkoztatod az embereket.

Istentelenségeket beszélj,

és félrevezesd ezeket a jámbor hászidokat.

LUCIFER MAGID

De most akkor ki van fenn,

ki olvassa a Tórát?

MICHAÉL MAGID

Hohó, tényleg, Gábiel,

nagy gáz lesz ebből...

GABRIÉL MAGID

Ne parázzatok!

Lekukkantottam, mielőtt elindultam.

És láttam, hogy szatmári hászidok hajladoznak,

egész éjjel és nappal olvassák a Tórát.

Egy kicsit helyettesíthetnek bennünket...

MICHAÉL MAGID

De mit kapok én,

ha megtudja (*felfelé mutat*), áldott legyen a neve...

LUCIFER MAGID

Inkább azon gondolkodjunk,

vajon miért akarja eltitkolni előlünk (*felfelé*) a Messiást?

GABRIÉL MAGID

... áldott legyen a neve...

LUCIFER MAGID

... épp a számból vetted ki a szót...

MICHAÉL MAGID

Honnan veszed, hogy el akarná titkolni?

GABRIÉL MAGID

A titkon nincs áldás...

MICHAÉL MAGID

Annál is inkább...

GABRIÉL MAGID

Az egész Messiás-dolgot te találtad ki, valld be!

LUCIFER MAGID

Miért kellene nekem a Messiás?

GABRIÉL MAGID

LUCIFER MAGID
MICHAÉL MAGID
LUCIFER MAGID

GABRIÉL MAGID

LUCIFER MAGID
MICHAÉL MAGID

LUCIFER MAGID

Most mondjátok meg?
Örülneki, ha eljönne? Úgy ismertek engem?
Na ugye, hogy nem!
Akkor sem mondasz igazat,
amikor kérdezel...
Okoztam már nektek csalódást?
Mit nevezel te csalódásnak?
Már megint ez a szórszálhasogatás, mindig csak a pilpul,
folyton csak a spekulálás...
„Ha így vesszük..., de ha meg úgy...”
Legyetek kicsit gyakorlatiasabbak.
Ébredjete fel: ez itt a történelem,
nyakunkon a házkálá, a felvilágosodás,
nem lehettek ilyen ódivatúak.
Ne vesszünk bele a részletekbe,
ha már itt vagyunk, járjuk utána.
Adjatok egy esélyt, csak egy napot!
Na jó. Egy nap, de a szombat kimenetelére vissza kell érnünk.
Becs szó?!
OK. OK.

EGY JELENET
A betérésről

MESÉLŐ A Rabbi visszafelé tartott a mezőről. Hogy a hívei ne nyugtalankodjanak, előre küldte hírvivőnek a bóhert. Az pedig beérve a városba hangosan hirdette, hogy a Rabbinak jelenése volt, azt hallotta álmában: „Közeleg a Messiás és pont Kállóhoz. Örüljete! Halleluja!” Erre a Zsidóutcában nagy izgalom támadt: „Készülődjünk.” „Biztos Illés súgta meg neki.” „Vagy maga a Mindenható, áldott legyen a neve.” „Van a mi rabbink is olyan szent, hogy meghallja, amit az angyalok beszélnek, nem kellett annak senki súgása.” „Úgy van.” Ilyen és efféle találgatások keltek azonnal lábra a Zsidóutcában. A rabbinak derült volt a kedve, énekelgette az újonnan vásárolt dalt. Közben a Rabbi találkozott a falu fiatal másodtanítójával, aki titkon követte őt a mezőre, és amikor látta, hogy egyedül maradt, hozzá szegődött.

TANÍTÓ Adjon Isten, Rabbi uram.
TAUB Salom.
TANÍTÓ De jó kedve van.
TAUB Legyen neked is.
TANÍTÓ Nekem nagy gondom van.
TAUB És mi lenne az?
TANÍTÓ Zsidó szeretnék lenni.
TAUB Ezt már mondtad egyszer.
TANÍTÓ Már megint ezzel akarsz ugratni?
TAUB Pedig komolyan mondom,
 nem látok más megoldást,
 zsidóvá kellennem.
TANÍTÓ Áj édes fiam, a múltkor láttam, hogy a Horowitz nagyon szomorú.
TAUB A részeges Horowitz?
TANÍTÓ Nem mondd!? Iszik a Horowitz?
TAUB A köszörűs Horowitz, az mint a kefekötő...
TANÍTÓ A Horowitz nem köszörűs. Boltja van.
TAUB Akkor az nem a Horowitz?
TANÍTÓ Ne, dehogy. A részeges az a Rabinowitz, amelyiknek az a kövér felesége van...
TAUB Az a Horowitzné.
TANÍTÓ Hát csak jobban tudom?
TAUB Na most ezen ne vitatkozzunk! Nem mindegy, hogy melyik Rabinowitz?
TANÍTÓ Az előbb még Horowitzot mondtam...
TAUB Mert belezavarsz. Szóval, amikor kérdezem tőle, hogy mi bajod van, Horowitz?, azt mondja: Két nagy bajom van nekem, rabbi. Az egyik az, hogy a feleségem zsidó. De hát te is zsidó vagy, mondom neki. Hát ez meg a másik, mondja.
TANÍTÓ De jó neki, hiszen ő zsidó...
TAUB Nem értelek titeket!

Horowitz amiatt szomorú, hogy zsidó,
 te meg azért, mert nem vagy az?
 TANÍTÓ Az mindent megoldana...
 TAUB Mit oldana meg?
 TANÍTÓ A problémát.
 TAUB Te örülhetsz, hogy nem születted zsidónak.
 Tudod, hány zsidó szeretné, ha nem lenne zsidó?
 És attól hogy egy zsidó kikeresztelkedik,
 még nem fogadják be a keresztények.
 TANÍTÓ Na ettől tartok én is.
 TAUB Már hogy nem fogadnának be a zsidók?
 TANÍTÓ Pontosan.
 TAUB Olyan nincs, hogy a zsidók
 nem fogadnak be valakit, aki zsidó.
 TANÍTÓ De én nem vagyok zsidó.
 TAUB Ez már igaz. Hát nehéz ügy, nehéz ügy.
 De ha már egyszer ilyen szerencséd volt,
 hogy az Örökkévalónak, áldott legyen a neve,
 úgy tetszett, hogy te goj legyél,
 mér' akarsz elrontani?
 TANÍTÓ Miért akarsz te zsidó lenni?
 TAUB A becsület miatt.
 TANÍTÓ A becsület, a becsület... Pedig a zsidónak
 TAUB nincs becsülete szerintetek.
 TANÍTÓ A férfinak mindig van becsülete,
 TAUB na meg kötelessége is.
 Férfi a család oszlopa. De ne
 feszítsük túl a húrt. A feleség a család alapja.
 Asszony van a dologban, ugye?
 TANÍTÓ Lány...
 TAUB Ó, jaj. Csak nem az Eszter?
 TANÍTÓ A rabbi az ember lelkébe lát.
 TAUB Hát ez nehéz ügy, fiam, nehéz ügy...
 TANÍTÓ Azt mondják, hogy Taub Izsák
 TAUB mindent csomót fel tud oldani.
 De csak a zsidók csomóit.
 TANÍTÓ Ezért kell nekem is zsidóvá lennem.
 TAUB Ájvé, nem jó az. Ne akarj te betérni.
 Jobb lesz mindeninek.
 TANÍTÓ Hogy mondhat ilyet?
 TAUB Schwer ist zu sein e Jid.
 Nehéz zsidónak lenni.
 TANÍTÓ De nehéz titkot hordozni is.
 TAUB Az igaz. Majd gondolkodom.
 Sálom. Sietnem kell.
 TANÍTÓ Isten áldja.

EGY JELENET
A három magid fogadásáról

MESÉLŐ

Így történt, hogy egy hideg és szeles éjszakán három rabbi érkezett keletről Kállóba. Lembergől vagy Vlnából [**Nem Vlnából, onnan nem jöhet jó, hanem Csernowitzból**], szóval akkor Csernowitzból, [**Berdicsevből jöttek, Berdicsewből!**] vagy tán Berdicsevből, nem tudni, annyi bizonyos hogy messziről, igen messziről érkeztek, hosszú utat hagytak maguk mögött, amíg Kállóig értek. Lovaik holtfáradtak voltak, kocsijuk majd szétesett már, maguk is alig tudtak ülni a bakon. [**Gyalog jöttek!**] Szóval alig álltak a lábukon. Úgy estek ágyba, hogy egy szót sem lehetett kivenni belőlük. Ebben talán a hideg ellen használt pálinka is ludas lehetett, tisztesség ne essék szólván. Elég az hozzá, hogy a városkában elterjedt a hír: közel a Messiás érkezése, három cádik érkezett hozzánk, hogy ezt hírül adja. Az egyik biztosan Illés [**Elijahu!**] *oszt nem mindegy?* próféta lesz, mondogatták a zsidóutcában. De ahogy az lenni szokott, ez a hír sem maradt meg a zsidóutcában, hanem elterjedt az egész városban, még a gojok is arról beszéltek, hogy ezek a buta zsidók, [**Aki mondja!**] mármint a hászidok, már megint lázban égnek, izgatottan rohangálnak a stettben lesfel. Azt beszélnek, megérkeztek hozzájuk a három királyok, pedig épp nincs Advent, hanem a Purimnak van itt az ideje, hiszen éppen csak véget ért a Vízkereszt. Úgy látszik, idén Betlehemből visszatérőben úgy elkerülték az angyal figyelmeztetésére Heródes palotáját Jeruzsálemben, hogy épp itt vezetett el az útjuk, Kálló alatt. [**Egy közbeszóló: Csak egy kicsi kitérő....**] De azt is suttogják, hogy a keletről jött három álöltözetben utazó király, akik azt a titkos hírt hozták magukkal, hogy itt fog megszületni, a zsidók közt újraszületni a Messiás, és vele eljön a világ végét jelentő ítélet. Ezért az Alispán kiküldte a Bírót a zsidókhoz, hogy járjon utána a dolognak. – Másnap a három idegen a tanházba ment. A kállói haszidok, hát mit csináltak volna mást? épp épületes dolgokról beszélgettek a tanházban:

SAMESZ	Mikor eszik a szegény zsidó tyúkot?
HÁSZIDOK	Tán szombaton?
SAMESZ	Még hogy szombaton!? Csak szeretne...
HÁSZIDOK	Hát akkor Pészachkor?
SAMESZ	Dehogyan eszik Pészachkor!
	Tán a zsidók tyúkot ettek Egyiptomban?
HÁSZIDOK	Hát akkor? Na? Na? Mikor?
	Mondd meg te, nagyokos...
SAMESZ	Ha vagy a zsidó beteg, vagy a tyúk. <i>(Nevetés.)</i>
	És mit csinál egy jámbor zsidó, mielőtt a teát meginná?
HÁSZIDOK	Na? Na?
SAMESZ	Kinyitja a száját. <i>(Nevetés.)</i>
	És azt tudjátok-e, hogy
	ki irtotta ki az emberiség egynegyedét?
HÁSZIDOK	Na ki?

SAMESZ Hát Káin! *(Nevetés.)*
 És akkor azt mondjátok meg,
 melyik állat nem volt Noé bárkájában?

HÁSZIDOK Hát... melyik?
 A poloska?

SAMESZ A hal! A hal... *(Nevetés.)*

HÁSZIDOK Ja, tényleg. Hát persze, hogy a hal...
 Na meg a pióca.
(Közben bejön a Három Magid.)

LUCIFER MÁGID Aludhatnánk itt az éjjel?
 SAMESZ Hagyjatok most, még...
 GÁBRIÉL MÁGID Nagyokos, azt kérdeztük,
 éjszakázhatnánk-e itt.

SAMESZ Mondtam már, hogy hagyjatok.
 Nem lehet! Értsék meg,
 nincs hely, nincs hely.

LUCIFER MÁGID Mi az hogy, nincs hely?
 SAMESZ Hát ha nincs, hát nincs!
 Még hozzá három hely nincs!

MICHAÉL MÁGID Akkor a tűz eméssze el ezt a házat!
 SAMESZ Tűz eméssze, tűz eméssze,
 könnyű azt mondani, hogy a tűz eméssze!
 Azt akárki mondhatja...

GÁBRIÉL MÁGID De ezt nem akárki mondta,
 hanem a berdicsevi mágid, tudjátok meg!

SAMESZ A berdicsevi mágid? Hát mér nem
 ezzel kezdtétek. Akkor van hely...

HÁSZIDOK Jaj, meneküljünk!
 Hallottátok, a berdicsevi mágid azt mondta,
 hogy tűz eméssze.
 Mind itt fogunk elpusztulni!
 Te Samesz, te Samesz.
 Miért nem adtál nekik helyet?

LUCIFER MÁGID Menjünk is inenn, mert a Tűz Angyala már útnak indult.
 SAMESZ Bocsánat, bocsánat...
 KÁNTOR Nézzen Mágid, erre a sok szegény zsidóra,
 itt gyerekek is laknak, asszonyok, öregek,
 ne tegye ezt...

GÁBRIÉL MÁGID Tényleg Mihaél Mágid, könyörülj meg rajtuk.
 LUCIFER MÁGID A mi kedvünkért,
 majd csak befognak valahol.

MICHAÉL MÁGID Nem! Az ilyen zsidók
 nem érdemelnek könyörületet.

GÁBRIÉL MÁGID Kérlek. Egy mesüge samesz miatt
 nem lehet büntetni ennyi jámbort!

HÁSZIDOK Úgy van, úgy van!
 MICHAÉL MÁGID Na, jó, de csak a te kedvedért.
 És most az egyszer! *(Ünnepélyesen:)*
 "Tűz Angyala, térj vissza a helyedre!"

KÁNTOR Ah... Gott sei dank!

SAMESZ
GÁBRIÉL MÁGID
LUCIFER MÁGID
HÁSZIDOK
LUCIFER MÁGID
SAMESZ

Nagy micva könnyörülni a rászorulókon,
csak a legkiválóbb cádikok képesek erre.
ÖrvendjeteK, hászidok. Nagy bajtól menekültetek
meg. A cádik ugyan már kiprancsolta
a Tűz Angyalát, amely épp Kállóba tartott,
hogy eleméssze nyomorúságos házaitokat,
de a nagy cádik megkönyörült,
és visszarendelte a pusztító angyalt.
Én nem tettem volna.
Csoda, nagy csoda történt Kállóban!
Halljátok a csodát: a berdicsevi mágid
visszaparancsolta a Tűz Angyalát!
Bizony, most az egyszer megmenekültetek,
hogy a kénköves eső pusztítson el benneteket.
Hozzatok már valamit inni!
Azonnal, azonnal. Legyetek vendégeink.
Cuccoljatok le,
érezzétek magatokat otthon,
Megyek, megkeresem a rabbinkat,
bizonyosan meghív titeket a sábeszi asztalhoz. (El.)

EGY JELENET
A tokaji tréfli aszúról

MESÉLŐ

Így telt-múlt az idő a kállói hászidoknál. Mire a rebbe visszatért, a városban már elterjedt a hír, hogy Kálló felé közeleg a Messiás. És itt nem lehet félreértés, mert a rabbinak látomása volt, sőt még hallotta is álmában, hogy jön a Messiás, mondták a bóherek és aztán a hászidok mind. Mire a rebbe visszatért, felbolydult az egész Zsidóutca. És erre pedig az egész városon nyugtalanság vett erőt. Mindig történik valami, ha a zsidók nyugtalanok, gondolták a városlakók. A bóherek tódították is a hírt, mindenem szaván kicsit változtattak, és a végére alig lehetett ráismerni a hírre. A város hajdúját leküldték, hogy tapogatózzon, tudakolódjon, járjon utána ennek az egész kalamajkának.

VÁROSI HAJDÚ
HANDLÉ

Hogy megy az üzlet, Itzig?
Óh, nagy ráfizetség, nagy ráfizetség,
csak a veszteség, csupán a veszteség...
Mindent ócsón adok, drágán veszek.
Csupa ráfizetség, ájvé!
Mindig csak a cőresz, sohasem a bóni...
Ájvé, ájvé.

VÁROSI HAJDÚ
HANDLÉ

Mit siránkozol? Most vettél egy házat, azt beszélük...
Rám tukmálták. Akartam én? Hát rám tukmálták.
Muszáj vót! Zsidónak kell adakozni,
segíteni másik zsidót, ha megszorul.
Nagy ráfizetség, nagy ráfizetség...

VÁROSI HAJDÚ
HANDLÉ

De akitől vetted, az nem volt zsidó!
Jótékonykodni mindenkivel muszáj,
nem csak zsidóval. Ájvé, ájvé,
Schwer ist zu sein e Jid.

VÁROSI HAJDÚ

Kereszténynek se könnyű,
pénteken nem lehet húst enni.
Hát miért nem lehet pénteken húst enni?
Igaza van a méltóságos úrnak:
Hát miért nem lehet pénteken húst enni?

HANDLÉ

VÁROSI HAJDÚ

Ah, nem lehet veletek beszélni,
folyton csak visszakérdeztek
Hát már nem is kérdezhet az a szegény zsidó...

HANDLÉ

VÁROSI HAJDÚ

Na de az üzlet, az hogy megy, he?

HANDLÉ

Geht wie Macesz im Vatikan.

VÁROSI HAJDÚ

Mit mondasz?

HANDLÉ

Mondok, hogy megy mint macesz Vatikánban.

VÁROSI HAJDÚ

Te most viccelsz, he?

HANDLÉ

Dehogy, dehogy! Szegény zsidó nem viccel,
szegény zsidó csak válaszol nagyságos úrnak.

VÁROSI HAJDÚ

Nem vagyok én nagyságos.

HANDLÉ

Tisztelendő?

VÁROSI HAJDÚ Kurvaanyád tisztelendő! Az esperes a tisztelendő!
A pohos pap. Na meg az a malacpispek... A rőf-rőf. Hihi...
HANDLÉ Tiszteletes?
VÁROSI HAJDÚ Az meg a protestáns lelkész uram.
HANDLÉ Akkor tekintetes az úr, nemde?
VÁROSI HAJDÚ Azt mondhassuk mondjuk...
HANDLÉ Nályon jó, nályon jó! Drága jó tekintetes
nemzetes vitéz uram....
VÁROSI HAJDÚ Na, na, te valamit akarsz...!
HANDLÉ Akar én valamit? Hát akkor mondanám!
Nem akar én semmit, csak van nekem ez jó kis borocskám,
Tokajból hozták, nem tudok vele mit kezdeni,
hát nem kóser, nem kóser! Pfuj, térfli. Hogy hordaná el a güzü.
Hogy ilyen finom bor oszt tréfli!
Hát vinné már el innét, mert nagy a kísértés.
Szörnyű nagy a kísértés. Hát nem csoda, ugye.
Jót tenne velem. Ájvé, de fene nagy kísértés!
Már nem merek az asszony elé kerülni se...
VÁROSI HAJDÚ Drágán adod, te.
HANDLÉ Szoktam én? Hát ismer! Csak a ráfizetség van vele,
higgye el. Csak nyelve hegyét dugja bele, icipicit...
VÁROSI HAJDÚ Egy kóstolást megér. Lássuk azt a hitvány lőrét,
azt a mosléknak való pancsot, te Itzig!
HANDLÉ Nályon jó! Nályon jó! Wer schimpft, der kaft.
VÁROSI HAJDÚ Ne kaffogjá', ne karattyoljá' te, hanem lássuk azt a
lábvíznek se való hitvány pacsmagot...
HANDLÉ Ócsárolja csak, nemzetes uram, ócsárolja.
De kóstolja is meg a nemzetes úr,
nem bánja meg.
VÁROSI HAJDÚ Majd szólok... Nem mondom,
baszom a lelke, te Itzig.
HANDLÉ Ugye? Ugye? De nem kóser, ájvé. Nem kóser...
VÁROSI HAJDÚ Osztt akkor mi van?
HANDLÉ Nem ihatom, pedig ájvé, ájvé,
hogyan meginnám.
VÁROSI HAJDÚ És mennyié' adod?
HANDLÉ Ajándék! Ajándék a nagyságos úrnak.
Ajándék lúnak meg ne nézzed fogát,
ahogy mondani szokták...
VÁROSI HAJDÚ Fura egy népség vagytok ti, zsidók! Nem hisztek
Krisztus feltámadásában, de abban igen, hogy a tisztelt
csodarabbi kendőt terített a folyó vizére, s azon
száraz lábbal átcsúszott a túlsó partra...
HANDLÉ Nü, igen, de hát ez igaz!
VÁROSI HAJDÚ A feltámadást meg nem igaz?
HANDLÉ De hát ez itt volt, a Tiszán, Naménynál,
amikor ment meglátogatni sógorát Keresztúrba...
VÁROSI HAJDÚ És arról mit beszélnek nálatok,
hogyan mikor érkezik a Messiás?
HANDLÉ Azt várjuk, a Messiást, azt nagyon várjuk, mint a

VÁROSI HAJDÚ
HÁT SZÓVAL VÁRJUK, MINT A MESSIÁST.
AZT TUDOM, HOGY VÁRJÁTOK,
DE MIKORRA VÁRJÁTOK?

HANDLÉ
VÁROSI HAJDÚ
MÉG A CSODARABBI SEM?
HANDLÉ
MÉG A TISZTELETRE MÉLTÓ REBBE SEM.
VÁROSI HAJDÚ
DE AZT MONDOGATJÁK,
HOGY ITT FOG MEGSZÜLETNI NÁLATOK, KÁLLÓBAN.
HANDLÉ
HÁT ÉN ERRŐL NEM TUDHATOK,
MEG KÉK KÉRDEZNI A SZENT CÁDIKOT...

VÁROSI HAJDÚ
Ilyen nagy dolog és te nem hallottál vóna róla?
HANDLÉ
HÁT...MOSTANÁBAN NINCIS VISELŐS ASSZONY.
HA CSAK NEM AZ ESZTER FOGJA SZÜLNI,
ANNAK KÖZELEG AZ IDEJE,
MELYIK ESZTER?

VÁROSI HAJDÚ
HANDLÉ
A KATZÉK LÁNYA, AZ ESZTER.
DE NINCIS MEG ANNAK A GYEREKNEK AZ APA...

VÁROSI HAJDÚ
HANDLÉ
Hogyhogy?
Nü, nagy szégyen! Nagy szégyen!
Pedig milyen rendes lány volt;
finom kóser lány vót!
Szegény anyja, ájvé, szegény apja, ájvé, ájvé!
Ne siketíts meg te. Nincs apja a gyerekeknek?
Hát vanni biztos van, csak nem tudni...

VÁROSI HAJDÚ
HANDLÉ
Mert ki látott már gyereket apa nélkül?
Te ne gyalázd az Úrjézust!
Na azon kívül...

VÁROSI HAJDÚ
HANDLÉ
Megesett a lány?
Meg szegény, nagyon meg esett,
meg is ütötte magát. Hihi.
Ilyen nagy pocakja lett nékie, ni, úgy megütötte magát...

VÁROSI HAJDÚ
De nem mondja ki a nevét a gazembernek.
Nagyon gyanús... nagyon gyanús...

HANDLÉ
Na akkor az a gyerek lesz a Messiás.
Ha csak úgy nem.

VÁROSI HAJDÚ
HANDLÉ
Hát akkor egészségünkre Itzig!
Éltesse az Örökké való, áldassék a neve,
a nemzetes tekintetes urat...

VÁROSI HAJDÚ
HANDLÉ
Ne hízelegj, te, ne hízelegj!
Csak egy pohárra igyál belőle.
Nem lehet, ájvé, nem lehet...

HANDLÉ
Schwer ist zu sein e Jid.

VÁROSI HAJDÚ
HANDLÉ
Hát egy kicsit se?
Egy kicsit se.

VÁROSI HAJDÚ
HANDLÉ
Egy iciri-picirit se?
Icirit, azt sem.

VÁROSI HAJDÚ
HANDLÉ
Egy induri-pindurit?
Indurit, azt sem...

VÁROSI HAJDÚ
HANDLÉ
De talán egy pindurit?
Talán pinduricskát...

ha nem lát meg a rabbi.
(*Iszogatnak.*)

EGY JELENET
Vagyis pilpul a Messiás érkezéséről

MESÉLŐ

A Hajdú visszament a vármegyeházra. (*A Hajdú eltéveszti az ajtót...*) Mondom a vármegyeházára. Szóval egy kicsit cikk-cakkban ment, ahogy azt látni lehet, mert az a [Pfuj, tréfli... a güzü hordja el] bor, amit ketten elkóstolgattak, emberül megtette a hatását. [Csak ne lenne ilyen édes ez az aszú, vagy csak hamarabb abba tudnám hagyni....] A Hajdú jelentette a Vármegyénél, hogy a stetleben, a Katzék lányát valami kurafi felcsinálta, és az Eszter szülése a napokban esedékes. [Bátor egy zsidó menyecske az, férj nélkül is tud szülni, hehe...] És ezek a kerge hászidok úgy várják annak a csecsemőnek a születését, mint a Messiást. Hogy még gyanúsabb legyen a história, érkezett is az éjjel három titokzatos vendég, állítólag napkeletről, akik zsidó esküvel állítják, hogy a Messiás fog megszületni. És bár a Hajdú állapotára való tekintettel a jelentést nem iktatták a vármegye nagykönyvébe, a szóbeszéd elterjedt. A lelkész azt mondta, hogy ez csak zsidó babona. A katolikus pap azonban összevonta a szemöldökét, és elsötétült arccal azt mondta: jó lesz vigyázni, mert akkor közel a végítélet. De meg is érdemli ez a bűnös város, annyi benne az istentelen kálomista fertelem... Az Alispán, aki felvilágosult, Budát járt ember volt, egyszer már Pozsonyt is meglátta, azzal zárta le a vitát, hogy hallgattassék meg a másik fél is. Taub rabbit személyesen kikérdezi. És mert a rabbi a bóherrel épp a vármegyeház előtt szaporázott, hát az Alispán kihajolt az ablakon és kikiabált neki:

ALISPÁN

Hová, hová olyan nagy sietve, rabbi?
Csak nem a Messiás elé?

TAUB

A zsidónak mindig sietni kell.

ALISPÁN

Oszt miért kell sietnie a zsidónak?

TAUB

Mert nem tudhatja, mikor jön a Messiás.

ALISPÁN

Mert már jön?

TAUB

Hát úton van...

ALISPÁN

Mióta?

TAUB

Az idők kezdete óta.

ALISPÁN

Olyan nagy régiségből jön?

TAUB

A Messiás a mi jövendőnk...

ALISPÁN

És mikorra várjátok?

TAUB

Őt várjuk minden nap.

ALISPÁN

Na jó, ezzel nem lettem okosabb.

Nehéz veletek társalkodni.

Ezt az egészszet csak ti értitek.

De nem is erről akartam szólni veled.

Hanem az a hír járja, hogy most érkezik,

és méghozzá épp ide, a kállói hászidokhoz...

TAUB

Mi erről nem tudunk semmit,

BÓHER

(*Rángatja a kaftánját.*)

TAUB

Ne rángass mán!

De az nem lep meg bennünket,
mert az Örökkévaló...
 BÓHER Áldott legyen a neve!
 TAUB ...úgy van, áldott legyen a neve,
nem köti az orrunkra, hogy mikor tetszik neki
 ALISPÁN ...áldott legyen a neve?...
 BÓHER ...úgy van, áldott legyen a neve...
elküldeni a Messiást.
 TAUB *(Bóherhez: Mondtam már, hogy ne rángass.)*
 ALISPÁN Ti nem hisztek a Messiásban?
 TAUB A zsidónak nem hinni kell, elég várni...
 ALISPÁN De hogy várná, ha nem hisz benne?
 TAUB Hát azzal, hogy zsidó marad:
tartja a szombatot, eszi a kósert, mondja az imát,
Nem kevés az, jaj, nem kevés.
Jaj, nehéz dolog zsidónak lenni.
Schwer ist zu sein e Jid...
 ALISPÁN És akkor eljön a Messiás?
 TAUB Hát persze. Tehetne az mást?
De ha nem maradnak meg a zsidók zsidónak,
jámbornak, hanem mind gőgös és gazdag goj akar lenni,
nem szegény, jámbor zsidó,
akkor hová, kikhez jönne el az a szegény Messiás?
 ALISPÁN Mér, gazdag zsidóhoz nem megy a Messiás?
 TAUB Hát hallott már olyant a méltóságos úr,
hogy a gazdagok befogadták a szegény vándort?
Adtak neki hajlékot, ültették asztalhoz,
fektették a saját ágyukba?
 ALISPÁN Igazad lehet, Jézus urunk is istállóba született.
 TAUB Na ugye, ugye?
 ALISPÁN De ti szegények vagytok.
 TAUB Szegények...
 ALISPÁN Jámborak is vagytok
 TAUB Jámborak...
 ALISPÁN Befogadjátok a jövevényt.
 TAUB Befogadjuk.
 ALISPÁN Alamizsnát adtok a szükölködőnek.
 TAUB Alamizsnálkodunk szorgalmasan.
 ALISPÁN Akkor nincs semmi akadálya,
hogy hozzátok jöjjön a Messiás...
 TAUB Úgy látszik, ezek szerint nincs.
 ALISPÁN Akkor meg mégis csak ide fog jönni.
 TAUB Ezt honnan veszi a méltóságos úr?
 ALISPÁN Azt beszélük.
 BÓHER *(Ösztönzi.)* Na, na!
 TAUB *(Bóherhez: Nyughass már.)* Kik?
 ALISPÁN Hát a zsidók a zsidóutcában.
 TAUB Ott mindig ezt beszélük,
folyton jeleket meg csodákat látnak,
de ne higgyen nekik a méltóságos úr.

ALISPÁN
TAUB

Te nem várod?
Mi várjuk, a méltóságos uramék meg visszavárják,
das selbe gescheft, ugyanaz az üzlet...

ALISPÁN
TAUB
ALISPÁN
TAUB

És miért hozzátok menne először?
Mert mi kaptuk a Tórát
De nagyra vagytok azzal a Tórával.
Nem mi akartuk...

Egy Talmudi Mese
(Egy kis közjáték)

TAUB
ALISPÁN
TAUB és BÓHER
MESÉLŐ

Az úgy volt az, hogy az Örökkévaló
...áldott legyen a neve?...
igen, áldott legyen a neve [*még nem mondtam?*]...
Szóval Isten Angyala házalni kezdett
a Tórával [**Tájréal! Tájré az!**] *ne szóljatok bele!*
szóval házalni kezdett *azzal*, mint egy handle,
elvitte a Tóó..., szóval *aztat* előbb a pogány népekhez...

BÓHER
TAUB
MESÉLŐ

Mi van benne?
„Ne legyenek más isteneid!”
A pogányoknak nem kellett.
Aztán elvitte az Angyal a háborút szerető asszírokhoz:

BÓHER
TAUB
BÓHER
MESÉLŐ
BÓHER
TAUB
BÓHER
MESÉLŐ
BÓHER
TAUB
BÓHER

Mi áll benne?
„Ne ölj!”
Köszí, köszí, nem kérjük!
Aztán a szábeusokhoz: [**Rabló, sivatagi nép.**]
Mi van benne?
„Ne lopj!”
Nem kell! Nem kell!
Majd a parázna perzsákhoz...
Mi van benne?
„Ne légy házasságtörő!”
Ó, köszönjük, nagyon köszönjük,
hogy ránk gondoltál!

MESÉLŐ

De sajnós most nem kérjük...
Hát, ezek sem kértek belőle...
Majd a görögökhöz ment el Isten Angyala.

BÓHER

De azok meg nem értették:
’Ugyan miért ne kívánhatnám a másét?
Ha egyszer a kívánság ideája megvan bennem,
mert úgy tetszett az isteneknek,
akkor mi bajom lehet belőle?’

MESÉLŐ
BÓHER
TAUB
BÓHER
MESÉLŐ

Végül elment a zsidókhoz is.
„Vaskosztet?” Mibe kerül?
Há’ nem kerül ez semmibe...
Akkor adjál belőle gyorsan kettőt..!
Hát, így került a Tóra a zsidókhoz.

ALISPÁN Nagy kópék vagytok ti, hallod-e?!
De a Messiás, nem most érkeznek?

TAUB Azt sosem lehet tudni,
de nekünk senki sem szólt.

ALISPÁN De ha megtudtok valamit,
szóljatok! Mert minket is érint, a dolog.
Ötven százaléig benne vagyunk az üzletben, hehe...

BÓHER De cádik...

TAUB Úgy lesz. Ne rángass már! Gyere.
Meg vagyok verve ezzel a bóherral.

ALISPÁN De ha nem mondasz igazat, rebe,
súlyos büntetés vár rád és a népedre.

TAUB Legyen kegyelmes. A mi életünk
mindig és mindenhol egy cérnaszálon függ.

BÓHER Ájvé, ájvé!

ALISPÁN Na, ne ríjatok itt. De ha megtudom,
hogy rosszat akartok, rontást küldöttök ránk,
kereszténygyereket akartok feláldozni,
vagy más ilyen zsidó huncutságra készültök,
akkor jaj nektek!

TAUB Az Úr, az Örökkévaló

ALISPÁN ...áldott legyen a neve?...

BÓHER ...úgy van, áldott legyen a neve...

TAUB ...megáldja jóságért
a nagyságos Alispán urat.

ALISPÁN Úgy legyen. *(Keresztet vet rájuk.)* Elmehettek.

BÓHER De rebbe, miért nem mondta meg?

TAUB Nekem csak a hászidokhoz van felhatalmazásom. *(El.)*

EGY JELENET
Vagyis részlet egy Píremspílből

MESÉLŐ Már Ahasvérus király idejében sem szerették a zsidókat, tudjátok. Az udvarokban meg annyi haszonleső, slemil alak van mindig. Na, ott is volt egy, úgy hívták Hámán. Akiben azért nőttön-nőtt a gonoszság, mert a király Mordecháj tanácsaira hallgatott, akinek köszönhette, hogy gazdag és békés birodalom felett uralkodhatott. Mordechájt ezért nagyon megszerette Ahasvérus és nagy hatalmat adott a kezébe. Az egész perzsa birodalomban tisztelik a zsidókat. Mordecháj ugyanis, ugye nem kell mondanom, zsidó volt. Sokan akartak ebben az időben zsidóvá lenni Ahasvérus birodalmában. De gondolhatjátok, hogy ette a sárga irigység Hámánt, aki magában szörnyű bosszút forralt...

AHASVÉRUS Szaladj csak ki, katonám,
nézd meg, ki kornyikál az udvaromban?
PERZSA HAJDÚ *(Kihajolva az ablakon.)* Egy kofa zsidó az.
AHASVÉRUS Tollas-zsidó vagy ószeres?
PERZSA HAJDÚ Hát, pajeszos.
AHASVÉRUS Hülye vagy fiam. Na, szaladj csak le, kérdezd meg,
mit árul és mennyiért? Oszd zavard el izibe! *(Lemegy.)*
PERZSA HAJDÚ Hé, te!
HANDLÉ Én e?
PERZSA HAJDÚ Nem, én.
HANDLÉ Te?
PERZSA HAJDÚ Akkor már inkább maga!
HANDLÉ Maga?
PERZSA HAJDÚ Nem. Te!
HANDLÉ Én e?
PERZSA HAJDÚ Nem, a római pápa! Most már elég legyen.
HANDLÉ Gitten Pírem! Jó Purímot!
Rebajszem Lében! Úristen éltesen!
PERZSA HAJDÚ Nem tegeződünk. Mit kornyikálsz te itt, he?
HANDLÉ Ich ferkajf: **[Ő árul]** Gatyamadzag. Pendelymadzag,
Geverenda, Cigánymenyasszony, Názárénus vőlegény,
Gebrútene Ejer, Lyukas szűrő, Katoilische Kirch, Weiche
Damast.
A Purímot szívesen kívánom,
A garast elvárom.
PERZSA HAJDÚ Ki vagy? Mi vagy? Honnan jöttél? Mit keresel itt?
HANDLÉ Jaj, de sokat jár neki a pampulája.
Én egy házaló vagyok.
Jehova Cöváót unokája vagyok. **[A Seregek Urának unokája!]**.
(Gúnyosan mondja a csendőrnek.)
Ach, ach, azt mindenki tudja, hogy te ki vagy.
PERZSA HAJDÚ Mondtam már, hogy nem „te”! Hanem „maga”!

HANDLÉ
 PERZSA HAJDÚ
 HANDLÉ
 PERZSA HAJDÚ

Ach, ach! Mindenki tudja, hogy kicsoda urasága!
 Azt el is várom, dictum-faktum...
 Jaj, nem értek én a maga nyelvén.
 Pedig azt mindenki beszéli.
 Nem úgy, mint a tied.

HANDLÉ
 Hát enni, *hat er recht* [igaza van], ért a maga nyelvén?
 Jaj! jaj! jaj! Édes *jagd den hóz* [édes kétbalkezes],
 tán bagót akar venni? *Ohne Geld, ohne Geld, kein Gescheft*
[Pénz nélkül nincs üzlet.] Tudja, mit mondok én neked?
(Dühösen) Mi az, hogy neked?!

PERZSA HAJDÚ
 HANDLÉ
(Gúnyosan) Hát akkor legyen magának.
 Jöjjön el hozzám holnap is.
 Adok magának *solet, bondlech, gész kósert*.
[Adok magának szombati sóletet, babot, igazi, ünnepre valót.]

PERZSA HAJDÚ
 HANDLÉ
(Puskáját a házalóra szegezi és ordítja) Házaló!
 Takarodj innen, mert van nálam kényszer is!
(Ijedten hebegi) *Hat er recht, Majse, zug nis náriskát.*
[Igaza van, Mózes, ne mondj bolondságot.]
Zü welchen Rebbe furszte, Majse?
[Melyik rabbihoz utazol, Mózes?]

PERZSA HAJDÚ
(Dühösen) Házaló, takarodj!
 Nem vagyok én se Há, se Ló. *(Nevetve)*
 Én földbirtokos vagyok.
(Gyanakvóan nézegeti) Hol a földbirtokod?
(Nevetve) Én földbirtokos vagyok, kint a temetőben.
[Nagyon jól adja! Ügyes ez a Hándlé!]
(Arra sétál épp.) Mit akar ez a zsidó?
 Dobd ki!

PERZSA HAJDÚ
 MORDECHÁJ
 De jobb lesz, ha mindjárt leszúrod.
 De Nagyúr! A király csak azt mondta,
 dobjam ki.
 Ne csinálj fél munkát. Aztán majd
 úgyis le kell szúrnod.
 Én nem vagyok hóhér!
 Akkor majd téged szúrnak le.
 Minden zsidót el kell pusztítani,
 mert ha nem, ők pusztítanak el minket.
 Nagyon jó! Mordecháj elmegy.
 A katona össze van zavarodva.
 Ezzel a résszel megvolnánk.

SAMESZ
 És akkor még te, Samesz énekeld el a píremi dalt:
 Mért nem a Kántor? Neki szebb hangja van.
 Azért, mert ezt a Samesz szokta.
 Mindig nekem kell strapálni magam. Na, legyen:
 Hant iz Pírem, **[Ma van Purím,]**
 Margen iz ósz. **[Holnap vége.]**
 Getzmer a pur Krácer, **[Adjatok pár krajcárt,]**
 In warf mech árósz! **[És dobjatok ki!]**

KÁNTOR
 SAMESZ
 KÁNTOR
 SAMESZ

EGY JELENET
Az olvasásról

MESÉLŐ

Egy házban, ahol keresztény és zsidó bérlők laktak, az udvaron a Katz és a Kiskovács gyermekek békésen játszottak mindaddig, míg a Kiskovács gyermekek egy napon meg nem makacsolták magukat. [**Kiskovács: A papa azt mondta, hogy ti zsidók vagytok, és megöltétek a mi üdvözítőnket!**] mondta durcásan, és elfordult, lábujjaival a földet piszkálta. A kis Sámuel gyorsan válaszolt, hogy megmentse a vágyott közös játékot [**Sámuel: Nem, becsszóra! Azok a Kohnék voltak, a szomszédból...**], mondta. És ebben meg is egyeztek, azzal a feltétellel, hogy majd ha találkoznak velük, megkérdik a Kohn-gyereket, mit tudnak a dologról és hogy valóban ők voltak-e. De mivel azok rátartiak voltak, valójában se a Katz, se a Kiskovács gyerekek nem szerettek játszani...

KATZÉK
KISKOVÁCSÉK
KATZÉK
KISKOVÁCSÉK
TANÍTÓ
KISKOVÁCSÉK

(A gyerekek pörgettyűznek, barkóbáznak. Összevesznek.)

Add ide!

Nem adom. Csaltál.

Nem csaltam. Ti csaltok!

Mindig a zsidók csálnak...

Min veszekedtetek?

A pap bácsi azt mondta,
hogy a Katzék megölték a mi Üdvözítőnket.

És miért pont a Katzék?

Mert ők zsidók.

És azért?

Azért!

Tényleg?

Tényleg. Tanultuk.

De nem igaz tanító úr,
nem mi voltunk! Talán a Kohnék lehettek!

A Kohnék? Honnan tudod?

Mert ők olyan undokok.

Mi nem tennénk ilyent.

És ezen összevesztetek?

Kicsit, de már kibékültünk.

És az apád honnan veszi ezt?

Mondta a pap bácsi a templomban.

Meg tanulta is a kátéból.

Értem. A káté pedig hasznos.

És még mit tanultatok?

Hogy megbabonázzák a tehenet,
hogy elmenjen a teje.

Hinnye-bennye...

Ha átbukfenceznek a fejükön,
bármilyen állattá át tudnak változni.

Még tán elefánttá is?

TANÍTÓ
KISKOVÁCSÉK
TANÍTÓ
KISKOVÁCSÉK
TANÍTÓ
KISKOVÁCSÉK
KATZ SAMU

TANÍTÓ
KATZ SAMU

TANÍTÓ
KISKOVÁCSÉK
TANÍTÓ
KISKOVÁCSÉK

TANÍTÓ

KISKOVÁCSÉK

TANÍTÓ
KISKOVÁCSÉK

TANÍTÓ

KISKOVÁCS

TANÍTÓ

KISKOVÁCS

KATZÉK

KISKOVÁCS

KATZÉK

KISKOVÁCS

TANÍTÓ

KISKOVÁCS

TANÍTÓ

KISKOVÁCS

KATZÉK

KATZ

KISKOVÁCS

KAZTÉK

KISKOVÁCS

TANÍTÓ

KISKOVÁCS

TANÍTÓ

Olyan állatot még nem láttunk.
 És keresztény gyereket áldoznak,
 Miért tennének ilyet?
 Hogy kiengedjék a vérét...
 Ezek hazugságok.
 Miért tennének ilyet?
 Hogy belesüssék a pászkába!
 Mer úgy finomabb.
 Véres pászka? Aligha finom.
 Akkor varázslat miatt.
 Vagy inkább gonoszságból
 A zsidók gonoszok?
 Nagyon gonoszok.
 Mitől gonoszok?
 Mert gazdagok!
 A gazdagok mind gonoszok.
 Ki? Mi volnánk gazdagok?
 Akkor miért játszotok velünk?
 Ti nem vagytok gonoszok.
 Akkor talán a Kohnék?
 A Kohnék sem. Csak zsidók...
 És a Kohnék ölték meg Jézust?
 Ha nem ők, akkor a rokonaik.
 Jézust a katonák ölték meg,
 tanuljatok meg olvasni.
 Holnap kikérdezem Máté Evangéliomát.
 Mars!

EGY JELENET

MESÉLŐ

Pénteken éjjel [**Szombat volt már az!**] valamelyik osztrák császár, talán II. József vagy inkább II. Leopold, vagy II. Ferenc, annyi biztos csak, hogy a *Második*nak hívták, inkognitóban [**Rangrejtve**] utazgatott a birodalmában lefelé, mert unta már a bécsi Burgot. Így esett, hogy egyszer a Tokaj és Nagykároly közötti postavonalon épp Szabolcs vármegye fővárosa, Nyírkálló közelében lepte meg az éjszaka. A szigorúan titkos császári delizsánsz kocsisa a derengő holdfényben sötét alakokat vett észre a postaúton. Széles karimájú kalap, hosszú kaftán volt rajtuk; izgatottan tanakodtak. A császári kocsis háltot kiáltott, és a lovak megálltak. Egy nagy fa feküdt keresztbe az úton. A kállói hászidok elmondták, hogy azon tanakodnak, vajon miért dőlt ide ez a fa és hogyan lehetne eltávolítani? Erről beszéltek kusza nyelvükön, azon a zsidónémeten, amelyet a császárok és tisztjeik csak fintorogva és ingerülten szoktak hallgatni. Álmosak és fáradtak voltak, ezért két markos tiszt megragadta és félredobta az útból a jókora fatörzset. Mire a hászidok felocsúdtak, és visszaültek szekereikbe, a császári konvoj már tovább robogott. A hászidok megvetően csak annyit mondtak: “Erővel? Hát úgy könnyű!”

Másnap aztán a császár jókor reggel felkelt, fényesre tisztogatta öreg, töredezett csizmáját, megrángatta kikönyökölt, kopott kaputrokkját és spacírozni indult Kálló kurta főutcáján. Betért a Zsidóutcába is, amelyet itt stettelnek hívnak. Ott a legnagyobb a sár. A zsidók nem tudták, hogy maga a császár jár náluk. Ezen nem is lepődtek volna meg. De sokkal inkább azon gyanakodtak, hogy vajon nem a Messiásról hoz hírt e furcsa látogató és titokzatos kompániája? A hitközösség előljárója, Jacob Fisch, a rasekol gyorsan hívta a rebbét, Taub Eiziket. A császár, aki nem leplezte le inkognitóját, megszólította a cadikot:

CSÁSZÁR

Te rabbi, született itt, úgy értem nálatok, már valami nagyobb ember?

TAUB

Nagy jó uram, már jó ideje vagyok ennek a hitközösségnek a rabbija, és minden újszülöttet megáldottam, akit azóta az Örökkévaló, áldott legyen a neve, közénk küldött, de mind olyan picike forma volt... (*mutatja*) Olyan nagyobbacska nálunk sosem született

CSÁSZÁR

Te gúnyolódsz?

TAUB

Merészelnék én?

CSÁSZÁR

Úgy értem, híresebb ember, aki az állam hasznára volt?

TAUB

Miben állna az állam haszna?

CSÁSZÁR

Elvégzi az alattvaló a munkáját, ismeri a tisztességet, hasznot hajt magának és a közösségnek, befizeti az adót, fiúkat nevel, egyet a császárnak, egyet az egyháznak,

egyet az apának, egyet az anyának, etc.
valamint a törvények tiszteletére neveli a gyermekeit...
TAUB Ha ebben áll, akkor mind az, uram.
Talán csak az egyház...
CSÁSZÁR Ja, ja... Úgy értem, hogy a ti egyházatoknak,
a zsidó egyháznak.
TAUB Volna olyan?
CSÁSZÁR Hát neked kell tudnod.
TAUB Kellene tudnom róla?
CSÁSZÁR Ne bosszants fel azzal,
a kérdéseimre folyton kérdéssel felelsz...
ALISPÁN Mi kérdezzünk, te meg zsidó, válaszolsz! Oszk punktum!
TAUB De mit válaszoljak?
ALISPÁN Ne hozd ki a sodrából a ...!
CSÁSZÁR Hagyja csak, hagyja...
TAUB Egy szegény zsidó mivel tudná kihozni a sodrából a...?
ALISPÁN Az akadémikus kérdéseiddel.
TAUB De hiszen én csak tudni szeretném,
hogy mit válaszoljak?
CSÁSZÁR Mindig azt válaszold, ami a szíveden diktál és a nyelveden van.
Őszinteség, becsület, tisztesség!
Ezek a legfontosabb erényei az alattvalóknak.
ALISPÁN Hit, remény, szeretet!
CSÁSZÁR Az más, most nem tartozik ide.
ALISPÁN Vagyis hogy: alázatosság, szegénység, engedelmesség!
CSÁSZÁR Az se! Ne kotyogjon közbe!
ALISPÁN Bocsánat felség.
CSÁSZÁR Na, van nálatok ilyen zsidó?
TAUB Milyen zsidó?
CSÁSZÁR Már megint kezded? Jó apa, jó polgár, jó katona!?
TAUB Hát mind ilyen, felség... kivéve a jó katonát, mert hogy...
ALISPÁN Ne cifrázd, zsidó, ne cifrázd!
CSÁSZÁR Hát, akkor tegyünk egy próbát....
ALISPÁN Alispán, hívjon ide egyet!
RÉSZEG ZSIDÓ Hé, te ott! Te, te! Gyere csak ide!
ALISPÁN Én e? Biztosan rám tetszettek gondolni? Hukk!
RÉSZEG ZSIDÓ Te, te bizony! Gyere csak, gyere!
ALISPÁN Nem jobb lenne, ha elszaladnék a Grünért?
RÉSZEG ZSIDÓ Nem kérdeztünk!
Pedig mintha úgy hallottam volna,
hogy nekem szóltak, vagy nem?
CSÁSZÁR Hát itt mindenki kérdéssel válaszol?
TAUB Ó nagyon egyszerű ember...
CSÁSZÁR Rendes ember ez?
TAUB Rendes zsidó....
CSÁSZÁR Te délelőtt már ilyen részeg vagy?
RÉSZEG ZSIDÓ Én már tegnap is ilyen részeg voltam, tisztelettel,
meg az előtt is. Sőt már az apám is ilyen részeg volt,
de még a nagyapám is. Nálunk ez hagyomány, kérem...
ALISPÁN Be nem áll a szája.

CSÁSZÁR
 TAUB
 CSÁSZÁR
 TAUB
 ALISPÁN

 CSÁSZÁR
 TAUB

 ALISPÁN
 CSÁSZÁR

 ALISPÁN
 MESÜGE
 ALISPÁN
 MESÜGE
 ALISPÁN
 MESÜGE
 ALISPÁN
 MESÜGE
 ALISPÁN
 MESÜGE
 ALISPÁN
 MESÜGE
 ALISPÁN
 MESÜGE
 ALISPÁN
 MESÜGE
 ALISPÁN
 MESÜGE
 ALISPÁN
 MESÜGE
 ALISPÁN
 MESÜGE
 ALISPÁN
 MESÜGE
 CSÁSZÁR
 MESÜGE
 CSÁSZÁR
 MESÜGE
 CSÁSZÁR
 MESÜGE
 TAUB

 MESÜGE
 CSÁSZÁR
 TAUB
 CSÁSZÁR
 TAUB

Az ilyeneket nálunk dologházba zárjuk.
 És miért?
 Hogy tanuljanak meg dolgozni!
 És megtanulnak?
 Vagy megszokik, vagy megszökik,
 de az életről. Kenyérpusztítókra nincs szükség!
 Részegesek, kurválkodók, tolvajok nem kellene.
 Na de csak volt valami terve az Örökkévalónak azzal,
 hogy ilyeneket is teremtett?
 Már megint kezdted?
 Isten terveit a császár nem tudakolhatja,
 neki a birodalom érdekeit kell szem előtt tartania.
 De nézzünk csak egy másikat, azt!
 Gyere csak ide, te!
 Hogy én?
 Nem. A római pápa!
 Itt van a pápa?
 Hát látod?
 Azt mondták, a császár jött ide.
 Vedd le sapkád, a császár előtt.
 Jaj, jaj, ne vegye le a sapkám.
 És ugyan miért?
 Meglátnak a madarak.
 Most nem látnak?
 Most nem.
 És ha meglátnak?
 Észre veszik, hogy számóca vagyok....
 Szamóca?
 Igen. És összecsipegetnek.
 Ilyenkor nem terem számóca!
 Nem?
 Nem.
 Akkor jó. De ez biztos?
 Biztos. Ne félj.
 Akkor nem félek. Leveszem.
 Mi a neved?
 Rozs Jákob
 A rozst viszont mindig szeretik a madarak.
 Ájvé, a sapkám! Kérem a sapkám.
 Itt a rozs! Itt a rozs!
 Ne árulják el nekik!
 Változtassuk meg a neved.
 Mától legyen a neved Réz,
 azt nem eszik meg.
 Jaj de jó, Réz Jákob, Réz Jákob vagyok.
 Te Taub, mondd, ez is rendes ember?
 Ó igen. Ez is. Nagyon rendes zsidó...
 És mire lehet használni ezt a Réz Jákóbot?
 Példája mutatja, hogy milyen nagy ereje van a szavaknak,
 hogy a hit ereje gyógyít, hogy álom az élet,

CSÁSZÁR és mily kevesen vannak, akik néha felébrednek.
Okosan beszélsz. Lehet benne valami.
De tegyünk még egy próbát.
Hívd csak ide, azt ni!

ALISPÁN Hallod-e te koszos, gyere ide!
KOLDUS Ritka ez, méltóságos uram,
hogy hívjanak: engem elzavarni szoktak...

ALISPÁN Akkor beszélj, ha kérdeznek.
CSÁSZÁR Rendes ember ez is, ugye?
TAUB Rendes, nagyon-nagyon rendes zsidó.
CSÁSZÁR De hát kéreget!
TAUB Kéreget bizony, kéreget. Ez a foglalkozása.
CSÁSZÁR Az is munka?
TAUB Nálunk igen is az egy munka. Nagy szükség van rá, hogy a zsidó
szíve meg ne keményedjen. Nagy munka az, kemény munka,
embert próbáló munka. Mert ki akar adni manapság a
koldusnak? Hát senki. Ki szereti manapság a szegényt? Hát
senki. Ki várja manapság a Messiást? Hát senki. Elfordul tőle,
mintha ő maga nem koldus volna az Örökké való előtt. Hát
elfordul tőlünk az Örökkévaló, áldott legyen a neve? Bizony
hogy nem. Akkor mi se fordulhatunk el attól, aki kér. Nagy
munka erről meggyőzni ezt a sok zsidót, kemény munka
kérem...

CSÁSZÁR Már ez igaz. Keresztényeket is nagyon nehéz,
pedig nem is várják a Messiást.

TAUB Megkérdezhetem, hogy úr nem látta valahol
út közben a Messiást...

CSÁSZÁR A Messiás zsidó babona,
én csak az állam alattvalóinak a jólétével foglalkozom.
A közjó előmozdításával.

EGY JELENET
Hámán meglepetéséről

MESÉLŐ

Kállóban ekkor, mint minden más stettlben, ahol zsidók laktak, épp a Purimra készültek. Az öröm és a nevetés ritka pillanatai ezek a zsidóknál. **[Bóher: A zsidó öröm, sohase teljes öröm!] [Naja!]** Alakoskodók adják elő a purimi játékot, amikor a hajdani Perzsiában a jóléttől és a bűneitől meghidegült szívű király, Ahasvérus, maga is bábbá válik, és nincs többé saját akarata. Ekkor az egyik gonosz tanácsadója, aki régről gyűlöli a hazájukból elhurcolt, fogságban élő zsidókat, ráveszi a halott szívű királyt, hogy hadd pusztíthatná már ki a birodalomban élő valamennyi zsidót.

AHASVÉRUS
KULCSÁR
AHASVÉRUS
KULCSÁR

Kincstárnokom, meddig van az aranykamrám?
Színültig. Csordul ki belőle
Na és az ezüstkamrám?
Recseg a pádimentuma,
szakad befele a pinceboltja,
úgy teli van, hogy az már fertelem...

AHASVÉRUS
KULCSÁR

Na és az éléskamrám?
Oda már évek óta be se tudunk menni.
A szép kóser kolbászokba belesett a fereg,
még a két évvel ez előttit se bírtuk megenni.
A kutyák se bírnak többet felzabálni.

AHASVÉRUS
KULCSÁR
AHASVÉRUS
KULCSÁR
AHASVÉRUS
KULCSÁR
AHASVÉRUS
KULCSÁR
AHASVÉRUS
KULCSÁR
AHASVÉRUS
KULCSÁR
AHASVÉRUS
KULCSÁR

Na és kik fizetik a legtöbb adót nekem?
Azt bezony a zsidók.
Ki a legtöbbet?
A legtöbbet Mordecháj...
És utána?
Utána a Mordecháj fiai.
És elégedett a népem?
Nagyon.
Szeretnek engem?
Nagyon.
És Mordechájt?
Nem nagyon...
És vajon miért?
Hát, tudja uram, milyen a nép?
Mordecháj nagyon gazdag és nem király...

AHASVÉRUS
KULCSÁR
AHASVÉRUS
RASEKOL
SAMESZ
KULCSÁR
AHASVÉRUS

Hm...
És hát mert zsidó...
A zsidókat nem szeretik.
Hámán szövegét addig te mondod, Samesz.
Jaj, de nehéz az én hivatalom...
Utálják őket.
De hát nekik köszönhetjük, hogy
tele van aranykamra, az ezüstkamra,
na meg a szalonnás hombár...

KULCSÁR Hát ezek már csak ilyenek.
Ha a seggüket túvel piszkálnák,
tán még annak se örülnének...

AHASVÉRUS Azt azért csak nem tesszük.
Gusztustalan volna.
Különösen tüzes vassal...

KULCSÁR Különösen.
HÁMÁN Hát bizony. Bölcs a király.
AHASVÉRUS De akkor mit tehetnének Mordechájért,
legkedvesebb szolgánkért,
akit kineveztem főminiszteremmé,
mert felvirágoztatta az országotat?

HÁMÁN Mindenképp meg kell mentenünk
a tömeg haragjától.

AHASVÉRUS Bizony, meg kell védenünk.
A királyt a rangja is kötelezi erre.

KULCSÁR Ha megszeretnék az emberek,
mindjárt nem gyűlölnék annyira.

AHASVÉRUS Nagyon igaz.
HÁMÁN Bölcs tanács.
AHASVÉRUS De mit is kellene tennünk ezért?
HÁMÁN Ha mondjuk, lemondana a vagyonáról
a király javára, mindjárt nem
irigykednének rá annyira...

AHASVÉRUS Hogy úgy van! A királyt meg szeretik, ugye?
KULCSÁR És akkor még jobban szeretnék a királyt.
HÁMÁN Mordechájt pedig egyre kevésbé gyűlölnék,
nem mondogatnák, hogy a büdös zsidó bőre alatt is pénz van,
mert már nem volna annyi pénze...

AHASVÉRUS Bizony, csak így védhetjük meg Mordechájt.
HÁMÁN De mindent el kell venni tőle,
meg a fiaitól...

AHASVÉRUS Ugyan, ugyan...

KULCSÁR Igaza van Hámánnak,
ha földönfutó lesz, akkor majd szeretni fogják.

AHASVÉRUS Azt tanácsoljátok?
KULCSÁR Nekik is ez az érdekük.
HÁMÁN Én azt szeretem legjobban az uralkodásban,
hogy jót tehetek másokkal.

HÁMÁN A többi zsidóval sem szabadna kivételezni,
hogy csak Mordechájjal tegyen jót a király.

KULCSÁR Bizony. Azt nem lehet, hogy mindig
csak a gazdagok járjanak jól.

AHASVÉRUS Igazatok van. De hogy is csináljuk.
HÁMÁN Legyen meglepetés. Titokban készítsük elő:
egy napon az egész birodalomban,
hogy minden zsidót egy csapásra megszeressenek.

KULCSÁR Még jobban rajonganak majd a királyért,
és végre megszeretik a zsidókat is.

AHASVÉRUS Tetszik nekem ez a terv.

HÁMÁN Csak azt tudnám, mért gyűlölik az én jámbor
alattvalóim ezeket a szorgos zsidókat?
Hálátlan a nép. Sose lehet a kedvükre tenni.
Még ha túvel piszkálnák a seggüket,
annak se tudnának örülni...

KULCSÁR
RASEKOL (*Belezavarodik.*) Ez után mi következik?
Mindig elfelejted, Polacsek,
hogymi következik.

POLACSEK Nem, csak itt mindig felhúrom magam.
KÁNTOR Ne ess ki a szerepből, Polacsek.
POLACSEK Az álszentség felháborít.
RASEKOL A cádik is azt mondja,
ne a tetteket, a szíveket vizsgálod.

POLACSEK Kinek a szívét?
SAMESZ Hát a királyét!
KÁNTOR De ha a király sem volt tiszta szívű,
akkor hogyan lágyult meg Eszter kérésére?

POLACSEK A király nem volt gonosz.
RASEKOL De akkor miért engedett olyan könnyen Hámánnak?
SAMESZ Befolyásolta Hámán.
Vagy az is lehet, hogy Hámánba belebújt a Sátán...

KÁNTOR Hámán maga volt a Sátán.
RÁSEKOL Gondoljatok arra, hogy kinek származik ebből haszna?
Mindig ez a kérdés. Kinek az érdeke?

POLACSEK Hámánnak!
KÁNTOR Meg a királynak is.
SAMESZ De lehet, hogy Vastinak, vagyis Eszter királynő
megmondta, hogy gyereke lesz Ahasvérustól.

POLACSEK Ez csak akkor lett volna annyira fontos a királynak,
ha nem lett volna még gyereke.
De Ahasvérusnak sok felesége volt,
gyerek is kellett legyen.
De Eszter volt a legkedvesebb felesége!

RASEKLOL Eszter megsértette. És tudjátok milyen egy goj,
KÁNTOR ha megharagszik az asszonyra?

SAMESZ Elmegy a korcsmába... (*Nevetnek.*)
POLACSEK Elveri a lovát... (*Nevetnek.*)
SAMESZ Vagy elfenekeli a gyereket.
KÁNTOR Szerintem Ahasvérus rájött, amikor zsidó gyereke született,
hogymi őt is megvetik majd azok, akik a zsidókat gyűlölik.

POLACSEK De a király nem tudja, hogy Eszter milyen származású.
Azt sem tudja, hogy Mordechájnak a rokona.
Igaz. Úgy van.

KÁNTOR Eszter meg ott állt, a hasában a gyerekekkel,
POLACSEK miközben az utcákon már pogromok voltak...

RÁSEKOL Hát nehéz úgy ez.
SAMESZ Jut eszembe, nekünk is van egy Eszterünk,
aki hamarosan szülni fog.

KÁNTOR Hallottátok, azt rebesgetik a gojok,
hogymi ő lesz a Messiás?

POLACSEK
RÁSEKOL
POLACSEK
SAMESZ
HÁSZIDOK
SAMESZ
HÁSZIDOK
RASEKOL
SAMESZ
KÁNTOR
SAMESZ
RASEKOL
POLACSEK
RÁSEKOL
KÁNTOR
RÁSEKOL
KÁNTOR
RÁSEKOL
POLACSEK
RASEKOL
SAMESZ
POLACSEK
KÁNTOR
SAMESZ
POLACSEK
KÁNTOR
HÁSZIDOK
POLACSEK
HÁSZIDOK

Nem jó hír. Nagyon nem jó hír.
Az mindig baj, ha a gojokat érdekli,
hogymint történik a stettlben.
Honnan tudnák? De hisz még apja sincs.
Annál inkább. Jézusnak se volt apja.
Dehogynem! Kettő is. *(Nevetés.)*
De az Eszter gyerekének nincs egy se.
Hát azért egy csak-csak van... *(Nevetés.)*
Vagy valaki ránézett...
Ha csak úgy nem... *(Nevetés.)*
Mondjuk a tanító..
Miféle tanító?
Látták az Esztert néhányszor sugdolózni a vice professzorral...
Az új tanítóval, aki a városi iskolában tanít?
Egy udvaron laknak, a Kiskovácsék portáján.
Gondoljátok?
A tanító is ott bérel szobát, a szomszédjukban,
a Kohnéknál. Megecsik az ilyesmi.
A Kohnéknál lakik?
Nem a Kohnéknál, hanem a Kiskovácséknál.
Nem mindegy?
Nem. Nagy kettő.
De így is volna, miért nem beszél róla?
Védi szegény azt a gazember tanítót,
mert akkor kirúgnák a viceprofesszárságból...
Csak nem szereti?
Azt ki tudhatja?
Nú, ja? De hát vajon miből lett a gyerek?
Azt a slemilt szeretni? Szegény,
nagyon szegény...
Mért, a Kätzék tán gazdagok?
Na ja. De legalább nekik van lányuk.
Az igaz, hogy szép ember.
Snájdig... Fess fiú...
Nem olyan, mint egy zsidó...
Miért, talán nincsenek szép zsidók?
Nézzetek csak ide!
Hagyjad már, Polacsek!
Ki látott már sudár szabót?
Görbe hátú Polacsek, görbe hátú Polacsek!

EGY JELENET
A sábeszi vendéglátó asztról

MESÉLŐ A péntek már a küszöbön állt [**Hajdú: Vagyis csütörtök este volt**], amikor az asztrnál együtt ültek: a vendégségbe érkezett három mágid és Taub Eizik, a rabbi családja és a tanítványok.

TAUB	Áldassék az Örökkévaló ezért a napért. Szép dolgok történetek...
BÓHER	Bizony!
TAUB	Meg rosszak is.
BÓHER	Ájvé, ájvé!
TAUB	Kedves vendégeket hozott nekünk, három mágidot.
BÓHER	Bizony, bizony!
MICHAÉL ÉS GÁBRIÉL	Áldott legyen az Örökkévaló, szép nap volt valóban.
HÁROM CÁDIK	Ja, kóser nap volt. Király! Nagyon Melech!
TAUB	Mi járatban vagytok, honnan érkeztetek?
MICHAÉL ÉS GÁBRIÉL	Hát, ööö, szóval...
LUCIFER MÁGID	Úgy keletről (<i>mutatja</i>), én legalábbis...
TAUB	Miért, nem együtt utaztatok?
LUCIFER MÁGID	De együtt, ja, ja.
MICHAÉL ÉS GÁBRIÉL	Igen-igen, együtt...
TAUB	És mi célból utaztok?
LUCIFER MÁGID	Hírt kaptunk a Messiásról?
TAUB	Ó, ti is? Magam is jelet láttam ...
BÓHER	Ma csoda történt! A rebe hallotta álmában, hogyan érkezik a Messiás...
TAUB	Pontosabban hallottam.
BÓHER	Azt beszélnek, hogy itt születik meg Kállóban...
GÁBRIÉL MÁGID	Kik beszélnek?
BÓHER	Hát... mi.
LUCIFER MÁGID	A zsidók?
BÓHER	De már a gojok is...
LUCIFER MÁGID	Mert már megszedítették őket a folytonos újongásokkal.
MICHAÉL MÁGID	És miféle jelek azok? Benne vannak a Tórában?
LUCIFER MÁGID	Mondtam, hogy kihagy bennünket az ...
MICHAÉL MÁGID	Nem hagy ki! Látod, hogy itt vagyunk.
TAUB	Egy dalt hallottam, amely titkos üzenet rejt. A pásztorfiú, aki énekelte, nem is tudhatja, mit énekel.
MICHAÉL MÁGID	Mit énekel?
TAUB	Megvettem tőle. Ez volt, figyeljete:

(*Eléneкли. Egyik kiegészítéssel, amit neki tulajdonítanak.*)

MICHAÉL MÁGID
TAUB
GÁBRIÉL MÁGID
TAUB
BÓHER
MICHAÉL MÁGID
BÓHER
MICHAÉL MÁGID
BÓHER
MICHAÉL MÁGID
BÓHER
TAUB
LUCIFER MÁGID
TAUB
LUCIFER MÁGID
TAUB
GÁBRIÉL MÁGID
TAUB
MICHAÉL MÁGID
TAUB
GÁBRIÉL MÁGID
TAUB
LUCIFER MÁGID
TAUB
LUCIFER MÁGID

Honnan tudatott erről az a pásztorfiú?
Én sem értettem,
ezért vettem meg tőle.
Most már a tied, a fiú el fogja felejteni,
nem fogja tudni többé elénekelni ezt a dalt.
Azóta sem hagy nyugodni ez a dal...
A cádik hallotta a Messiás érkezését,
Illés próféta mondta el neki álmában...
Te Bóher, biztos, hogy így volt?
Lehetett volna másképp?
Lehetni, nem lehetett. De most nem az a kérdés,
viszont mégis másként volt...
Jó, jó, valóban másként volt.
De mit mondjunk a hászidoknak,
akiknek minden nap egy örökkévalóság?
Aki minden Pészáchkor elmondják:
„Jövöre Jeruzsálemben!”, – de úgy fognak
meghalni, hogy soha sem látják Jeruzsálemet?
Hát, nehéz zsidónak lenni...
Bizony, bizony. Nehéz zsidónak lenni.
(*Hosszabb csend áll be.*)
Beszéljetez nekünk inkább arról,
hogya mit láttatok utazásotok alatt?
Óh, mindenfélét! Annyi városra
jöttünk keresztül, amíg ide értünk.
Hogya élnek a zsidók másutt?
Jól megvannak.
Várják-e a Messiást?
(*Ironikusán.*) Várják, nagyon várják.
Tartják-e a szombatot?
A szombatot, azt még tartják.
Hát, igen. Nehéz zsidónak lenni.
És a kósert, tartják-e?
Tartják azt is, ahogya tudják szegények.
És az asszonyok?
Az asszonyok a zsidó lét alapja.
Hogya úgy van!
Nü, épp csak megjövök egyszer egy kicsi városba, és mit látnak
szemeim? Szerény fehérnépeket, szorgalmas fehérnépeket,
szóval kóser asszonyokat. Járt az a fehérnép a fürdőbe, vágta az
a fehérnép a körmeit, sütötte a kalácsot, áldotta a szombati
gyertyát. Fehérnépek, mondom nektek, fehérnépek, asszonyok,
fehérnépek...

Aztán megyek én, megyek, mígnem egy városba érek
megint, de nem ám kicsibe, hanem – pfuj! – nagyba ám! Abban
a nagyban lakott egy pokolian bűnös fehérnép, óvjon az Úr tőle!
Egy fehérnép, aki nem járt feredőzni, pfuj, óvjon az Úr tőle! Egy
fehérnép, pfuj, aki nem vágta a körmeit, óvjon az Úr tőle! Egy
fehérnép, aki pfuj, nem sütött kalácsot, óvjon az Úr tőle! Egy

fehérnép, aki pfuj, nem áldotta a szombati gyertyát, óvjon az Úr tőle! Bűnös asszonyok, mondom néktek, bűnös fehérnép...
Nü, és mi történt? Hát meghalt az a bűnös fehérnép.

Mikor aztán el akarták temetni a temetőbe, a föld nem akarta bevenni a testét. Mikor aztán el akarták hamvasztani, nem illették a lángok a testét. Mikor ebek harmincadjára akarták vetni, a kutyáknak sem kellett...

De ti, szerény, szorgalmas, istenfélő és kóser fehérnépek, ha szépen fürdőbe fogtok járni, rendben tartjátok a körmeiteket, süttök kalácsot és áldjátok a szombati gyertyát, ahogy illik, ti ne féljete! A föld befogad majd titeket, a tűz elemészt, és felfalnak a kutyák!

TAUB

Ámén! Hallottátok, hászidok,
a tudós mágid bölcs szavait?

HÁSZIDOK

Jaj, hallottuk.

EGY JELENET
A Messiásvárásról

MESÉLŐ De nem örült egyformán mindenki a Messiás jövetelének. A szegények jobban várták, mint a gazdagok. Azok is várogatták, lesegették, hiányolgatták is mindig a zsinagógában, hogy miért nem jön már el az ő népéhez, ebben a nagy elhagyatottságában meglátogathatná, összegyűjthetné a szétszéled nyáját, de szívükben mást is gondoltak. Nagyon várták, nagyon várták, a többség abban egyet is értett, hogy jöjjön... de titkon a legtöbben talán mégis azt gondolta, hogy „Csak ne most!” **[Ájvé, csak ne most jöjjön!]** Élt Kállóban egy gazdag kereskedő, a hitközség rasekolja, Jakob Fisch volt a neve, ha még nem tudnátok, a felesége lélekszakadva rontott be hozzá egy nap a szobájába:

FISCHNÉ Ájvé, ájvé Jákob!
RASEKOL Már megint mi bajod?
Mit süvöltesz így?

FISCHNÉ Hallottad? Azt beszélik, hogy
közeledik a Messiás Kálló városához.

RASEKOL Nü, már csak ez hiányzott!
FISCHNÉ És pont most, jaj, Jakob, pont most!
RASEKOL Pont most, pont most! Hát nem
most vártuk.

FISCHNÉ Hát ez az! Úgy vót, hogy majd jön...
RASEKOL Most miért lehet olyan sürgős?
FISCHNÉ Én is ezt mondom: ha eddig ráért,
kicsit még miért nem várhatna?

RASEKOL Az ember még venne egy telket, építene egy házat,
üzletet szerezne hozzá, nyereségre tenne szert...
Most meg, hogy a Messiást kövesse, mindent elhagyhat!

FISCHNÉ Most akkor el kell hagynunk Kállót?
RASEKOL Még ha csak Kállót! De ki tudja, mi lesz ennek a vége!
FISCHNÉ Ne vedd úgy a szívedre!
Gondold csak meg, mi minden ment már keresztül
a mi népünk: az egyiptomi szolgaságon,
a babilóniai rabságon, Hámán üldözésén...
kétezer éve üldözés és pogromok között élünk.
Isten segítségével majd csak túléljük ezt is!

RASEKOL Akkor szét kell osztanunk,
amink van. Adakozni is jó dolog...

FISCHNÉ Nem kell azt elkapkodni.
Nem azt beszélik, hogy Kállóban születik?
Akkor meg még van néhány évünk,
amíg megnő.

RASEKOL Mondasz valamit. Ha csecsemőként születik,
akkor még van néhány év...
De ki tudja, milyen gyorsan nő?

FISCHNÉ Akárhogy is, nyerünk egy kis időt.
Addig még csak ki lehet valamit okoskodni.

RASEKOL Össze kell szedni a kintlévőségeinket.
Ó, ha tudtam volna...

FISCHNÉ Mi lett volna nő?
Csak nem kölcsön adtál valakinek?

RASEKOL Jó üzletnek látszott... Meg hát segíteni is kell.

FISCHNÉ Csak nem a segédtanítónak,
akit mostanában gyakran látok az üzletben lézengeni?

RASEKOL A Horowitznak adtam.
Adnék én egy tanítónak? Vagyok én egy mesüge?
Hát minek nézel te engem?

FISCHNÉ Akkor meg miért lábatlankodik ott.

RASEKOL Magam se tudom pontosan. Kérdezősködik.

FISCHNÉ Ugyan miről kérdezősködik?

RASEKOL Erről is, arról is...

FISCHNÉ Mi az az „erről is, arról is”?
Hogy beszélsz te a feleségeddel?

RASEKOL Hát ezt is kérdezett meg azt is kérdezett...

FISCHNÉ Te, te, Jakob, miben spekulálsz?

RASEKOL Hogy érted, Rachel?

FISCHNÉ Nem vagy te talmud-tudós,
azoknak a kenyerük a csúrés-csavarás.

RASEKOL Érték én a Talmudhoz is valamit...

FISCHNÉ Hajlandó vagy a feleségednek tisztességesen válaszolni?
Vagy üzletet akarsz velem csinálni?

RASEKOL Veled üzletet? Már egyszer jól bevásároltam!
Az apád még most sem fizette ki a hozományt...

FISCHNÉ Akkor ugyan miből lettél tehetős?

RASEKOL Hát a szorgalmamból, meg a leleményességemből...

FISCHNÉ Persze. Az csak úgy megy. Ezt majd meséld másnak.
Kell ahhoz induló tőke is. Tudnék én még beszélni!

RASEKOL Na jól van már, öreg satrafa,
a te eszed nélkül semmire se mentem volna.

FISCHNÉ Ne hízelegj, ne hízelegj!
Hanem válaszolj végre Jakob...

RASEKOL Jaj, csak az asszonyok nyelvétől mentsen meg az Örökkévaló,
áldott legyen a Neve, meg az egész világot....

FISCHNÉ És ne sápítozz... És inkább a magad dolgával foglalkozz!

RASEKOL Jól van, jól van. Hát arról kérdezett,
hogyan lehet valaki zsidó.

FISCHNÉ *(Meghökken.)* Csak nem akar áttérni?

RASEKOL Úgy tűnik, azt fontolgatja.

FISCHNÉ Akkor tényleg meg van bolondulva.
Kerüld Jakob a bolondokat. Rossz ómen!

RASEKOL De ez nem bolond,
csak azt hiszem, szerelmes.

FISCHNÉ Egy kutya!

RASEKOL Ájvé, akkor mégis igaz lehet a pletyka az Eszterről!
Melyik Eszterről?

FISCHNÉ A Kohnék lányáról.
Nem beszélt róla?
RASEKOL Arról nem.
FISCHNÉ Remélem, lebeszélted?
RASEKOL Mondtam neki, hogy nem bóni zsidónak lenni.
FISCHNÉ Ájvé, rossz üzlet, nagyon rossz üzlet.
RASEKOL Még ez is! Nem elég a Messiás,
FISCHNÉ Én is azt mondtam neki, az nem üzlet, zsidónak lenni.
RASEKOL Vagy mesüge, vagy valamilyen számítása van...
FISCHNÉ Megkérdem a házasságközvetítőt.
RASEKOL Úgy. Menj. Kérdezd csak meg. De siess! *(Megkönnyebbülve.)*
Na végre, hogy elment. Inkább
jöjjön a Messiás...

EGY JELENET
A rejtett igazakról

MESÉLŐ Hát így teltek a napok a kállói stettlben, mint minden stettlben arra keleten, távol Jeruzsálemtől. A keresztények elfogadták a zsidókat, és ha nem jött felülről külön parancs vagy az ínség vagy félelmetes járvány nem korbácsolta fel a mindig elégedetlen szegény nép irigységét, amely időnként üldözéshez és pogromokhoz vezetett, békében éltek. Várták egyik ünnep után a másikat, örültek és szomorkodtak, **[A zsidó öröm sohasem teljes öröm...]**, pészachkor a felnőttek örömtől csillogó és a gyerekek a Hággádá meséitől álmodozó szemekkel mondták: **Jövőre Jeruzsálemben!** Hát igen, elvágództak. *[Na de hát hová vágyódjon az a szegény hászid?]* Egymásba kapaszkodtak hát, és a rebébe, akit képzeletük és szeretetük szentté avatott, A pészachi asztalnál egy helyet mindig üresen hagytak, és egy serleget megtöltöttek Illés prófétának **[Elijáhu az!] Ne szóljatok folyton közbe! Én vagyok a Mesélő!** És várták a Messiást. Ekkor Kállóban, a Purim előtti készülődésben ismét lábra kapott a híresztelés, hogy: Közel a Messiás! Jön a Messiás!

RABINOWITZNÉ	Mitől van olyan jó kedved?
RABINOWITZ	Miért, nekem nem lehet jó kedvem?
RABINOWITZNÉ	Te, lehelj csak rám!
RABINOWITZ	Nem ittam.
RABINOWITZNÉ	Akkor meg mitől
RABINOWITZ	Hogy berezelt a Fisch, meg a Polacsek, na meg a Horowitz is, ezek a pénzeszsákok...
RABINOWITZNÉ	Azok nem ijednek meg. Hamarabb megijedsz te, Itzig.
RABINOWITZ	De most berezeltek...
RABINOWITZNÉ	Ugyan mitől?
RABINOWITZ	Érkezett ma három magid, és azt beszélnek, hogy közeledik a Messiás!
RABINOWITZNÉ	Micsoda?
RABINOWITZ	Itt fog megszületni...
RABINOWITZNÉ	Ugyan már, honnan veszed? Tán Illéssel [Elijáhúval] beszéltél? Csak nem ő mondta neked, he? Vagy már megint felöntöttél a garatra?
RABINOWITZ	Dehogy, dehogy. Ezt beszélnek.
RABINOWITZNÉ	Ugyan! Ilyesmit a gojok mondanak. A Messiás nem megszületik, hanem eljön. Te ezt öreg korodra se tudod?
RABINOWITZ	Tudom én.
RABINOWITZNÉ	Na akkor meg. Ne izgulj.
RABINOWITZ	Nem én izgulok, hanem a Fisch Jakabok, akik gazdagok.
RABINOWITZNÉ	Azokért meg végképp ne aggódj.

RABINOWITZ Majd megoldják azok maguknak.
De mégis. Olyan, mintha jeleket látnák.
Mert tudod-e, ki látogatott meg ma?
Elijáhú?
RABINOWITZNE Ne csúfolódj! A tanító jött be.
RABINOWITZ Az a tejfeles szájú, aki az Eszter körül legyeskedett?
RABINOWITZNE Te ezt most mondod? Honnan veszed?
RABINOWITZ Beszéltek.
RABINOWITZNE Egy udvaron laknak. Hát persze, hogy szóba álltak...
RABINOWITZ De az Eszter nem csak szóba állt.
RABINOWITZNE Tisztességes ember a tanító,
nem hiszem, hogy becsapta volna a lányt.
RABINOWITZ Te csak ne védjed. Olyan, mint a többi férfi.
RABINOWITZNE Na de csak nem gondold?
RABINOWITZ Mit nem gondolok?
RABINOWITZNE Hát azt?
RABINOWITZ Mit azt?
RABINOWITZNE Hát hogy ő lenne az apa?
RABINOWITZ Láttam én már ilyent!
RABINOWITZNE Milyent?
RABINOWITZ Nem lényeges.
RABINOWITZNE Na de mégis?
RABINOWITZNE Alamuszi macska nagyot ugrik.
Láttam, milyen szemeket merszett arra a lányra.
RABINOWITZ Hát csak férfi...
RABINOWITZNE Te csak ne véd a férfiakat.
RABINOWITZ Hát védtem én? Védtem én?
RABINOWITZNE Hát ne is!
Ismerem én a férfiakat.
RABINOWITZ Ugyan, honnan van neked olyan nagy tapasztalatod, mond?
RABINOWITZNE Mind egyformák vagytok ti férfiak.
De miért mentegeted annyira ezt a melamedet?
RABINOWITZ Tanító az! És nem mentegetem.
Nagyon becsületes ember. Nagyon érdeklődő.
RABINOWITZNE Leginkább a lányok érdeklík...
RABINOWITZ Nem. Meglepődnél, mi érdeklík.
RABINOWITZNE Na mi.
RABINOWITZ De nem szabad elmondani.
RABINOWITZNE Én tudok titkot tartani.
RABINOWITZ Azt tudom. A hagyományokról érdeklődött.
Még azt is megkérdezte, hogy lehet egy keresztény zsidóvá.
RABINOWITZNE Ájvé, csak nem be akar térni?
RABINOWITZ És ha be akar térni, az olyan nagy baj?
RABINOWITZNE Abból baj lehet. A papok nem szeretik,
és rajtunk csattan az ostor.
Remélem, nem mondtál semmit?!
RABINOWITZ Persze, hogy nem. Csak tanítottam.
RABINOWITZNE Mi az, hogy tanítottad?
Te, aki még olvasni se tud? Ájvé, ájvé,
ha megtudja a rabbi!

EGY JELENET
A hászid imáról

MESÉLŐ

A purimra készülődő kállói hászidok mindig nehezen találtak Hámán szerepére vállalkozót. Ezért úgy döntöttek, hogy Hámán szerepét helyettesítik. A ruhát, amelyet a Hámán-szereplőnek kellett volna viselnie, kitömték szalmával. Egy karóra tűzték az egész bábut. A samesz hordozta, és néha mögé rejtőzve, hangot adott neki. Ettől Hámán még félelmetesebb lett, de senkire nem háramlott Hámán szerepének emlékezete. Purim végeztével a Hámán-alak szalmáját és ruháját is elégették. A hászidok örömmünnepet ültek Purimkor. Ilyenkor mindenkinek meg kellett inni néhány pohárkával. És a jámborság jelének tekintették, ha meg is részegült kicsit. Ekkor Rabinowitz különösen szeretett zsidó lenni.

LUCIFER MAGID

Ki maga?

RABINOWITZ

Hát nem ismer meg?

LUCIFER MAGID

Honnan ismerhetném?

RABINOWITZ

A tanházban találkoztunk..

LUCIFER MAGID

Hogy is hívják?

RABINOWITZ

Rabinowitz.

LUCIFER MAGID

Rabinowitz... Rabinowitz...?

Tényleg, mintha már találkoztunk volna...

RABINOWITZ

Ugye? *(Reménykedve:)* Na, na...?

LUCIFER MAGID

Olyan ismerős a neve...

Mondja csak, maga nem egy olyan kövérekés, vöröses, kecskeszakállú emberke?

RABINOWITZ

Már hogy én?

LUCIFER MAGID

Maga, persze! Magával beszélek, nem?

RABINOWITZ

Viccel velem a tiszteletre méltó mágid?

LUCIFER MAGID

Egyáltalán nem viccelek.

Én szoktam emlékezni az emberekre, és nem találkozom olyan gyakran velük, de Rabinowitzra nem emlékszem.

RABINOWITZ

Akkor meg valakivel összetéveszt.

LUCIFER MAGID

Nem maga szokott tréfli bort inni mindenféle jött-ment hajdúkkal, és eltitkolja a felesége elől?

RABINOWITZ

Hát ha csak nem az üzlet miatt...

LUCIFER MAGID

Naja, ha csak úgy nem.

És nem maga ad tanácsokat gojoknak, hogy térjenek át a zsidó vallásra?

RABINOWITZ

A viceprofesszor való igaz, kérdezett...

BÓHER

Rabinowitz, Rabinowitz.

Hát mégis igaz, hogy meg akarod téríteni a tanítót? Összezavarod a fejét, azt beszél, úgy teszel előtte, mint valami talmud-tudós,

pedig még a betűt se ismered.
Hát illik ez?

GÁBRIÉL MAGID
A jámborság fontosabb,
mint a tanulás. Igaz, hogy Itzig
néha a pohár fenekére néz,
és az is igaz, hogy nem mindig
kóser az, ami abban a pohárban van,
de Itzig úgy sírt, amikor egyszer
nem tudott visszaérni Jom Kippurra,
hogy fent az angyalok vele együtt sírtak.
(*Elérzékenyülve.*) Emlékszem, gyönyörű Jom Kippur volt,
még a zsinagógában sem sírt úgy senki...

MICHAÉL MÁGID
RABINOWITZ
Mert előző nap becsíptem Tokajba,
pedig megfogadtatta velem a feleségem,
hogy nem iszom a borból,
csak megveszem. De nem tudtam megtartani
a fogadalmam, és úgy berúgtam attól
az édes és alattomos aszútól, mint a csacsi...

GÁBRIÉL MÁGID
RABINOWITZ
MIHÁÉL MÁGID
RABINOWITZ
Jól van, na. Ez most nem tartozik ide...
... és áradt épp a Tisza, alig tudtunk átvergődni rajta...
Hagyjuk a régi dolgokat!
Elég az hozzá, hogy a Szalonnás tanyán
ért a vihar.

GÁBRIÉL MAGID
RABINOWITZ
MICHAÉL MAGID
RABINOWITZ
LUCIFER MAGID
MIHÁÉL MÁGID
GÁBRIÉL MÁGID
Alig tudott behúzódni valami tető alá...
Úgy van. Egy istállóba húzódtam be...
Szörnyű nagy vihar volt...
Ájvé, ájvé, szegény fejem.
Egy disznóólba – tegyük hozzá...
Ez sem tartozik most ide...
És felhangzott a harmadik égbe a sírása,
és vele sírt Michaél és Gábriél...

LUCIFER MAGID
MIHÁÉL MÁGID
Hogy oda ne rohanjak!
És mi láttuk, hogy fény gyullad
ott lenn abban az ólban, nem messze Kállótól, az igaz
megbánás és a töredelmes bánat fénye,
amely felhatol a Földről a Seregek Ura trónusáig.
De ezt nem tudjuk biztosan, csak föltételezzük.
Rabinowitz nem tudott visszaérni a Jajm Kipurra.
És mivel nem ismerte az imákat,
kétségbeesésében és töredelmes bűnbánatában
úgy imádkozott, hogy felsorolta a betűket,
amelyekre még emlékezett a Héderből...

LUCIFER MAGID
MIHÁÉL MÁGID
RABINOWITZ
GÁBRIÉL MÁGID
Aléf, bét, gímel, dalet... (mondja végig az ábécét)
És ráhagyta az Úrra, és az angyalaira,
Miháélre és Gábriélre, hogy rakják belőle
össze azokat az imákat, amelyeket
most el kell mondani minden hászidnak...
jod, etc.

RABINOWITZ
LUCIFER MAGID
Hászidok, rám hallgassatok,
nekem megjelent az Örökkévaló

HÁSZIDOK
LUCIFER MAGID
(Közbevágnak.) Áldott legyen a neve!
áldott legyen... De nem ezt akartam mondani,
hanem hogy szóval megjelent az Örökkévaló

HÁSZIDOK
LUCIFER MAGID
(Közbevágnak.) Áldott legyen a neve!
Ne gajdoljatok már folyton a fülemben, összezavartok.
Szóval megjelenik nekem minden péntek este...

[MIHAÉL MAGID
Nem azért, hogy megdorgáljon?]
(gyorsan letorkolja:) áldottlegyenaneve
az Úr, és azt mondta: Hallgass rám te Lu... Lubavicsi,
Kállóban fog születni a Messiás...

HÁSZIDOK
LUCIFER MAGID
Óh, nagy csoda! Pont itt!
Azt nem árulom el, hogy ki lesz az anyja,
de közel az idő!
És most mondjátok el, hogy mit tudtok ti erről?

HÁSZIDOK
LUCIFER MAGID
Semmit.
Ne titkolózzatok!
De tényleg nem tudunk semmit.
Meg is esküszünk rá.

HÁSZIDOK
LUCIFER MAGID
HÁSZIDOK
Ne esküdözzetek!
Tiltja a törvény.

HÁSZIDOK
BÓHER
Az már igaz. Akkor nem esküszünk meg.
De ma csoda történt,
Rebe, ne hallgassuk el.

TAUB
LUCIFER MAGID
Szó nincs róla.
Osztd meg velünk, Eizik,
miféle jelet kaptál?

TAUB
BÓHER
Egy pásztorfiú...
Dávid király...

TAUB
BÓHER
Dávid, de nem király, hanem a Kiskovácsék fia...
Pásztor volt Dávid, nem kovács...

HÁSZIDOK
TAUB
Kovács is volt. Halljuk tovább!
Ezt énekelte, figyeljete:
(Élénekli a *Szól a kakas már...*)

LUCIFER MAGID
TAUB
És hová fog születni a Messiás?
Egyedül a Teitelbaumék Eszteréről tudjuk,
hogy bármelyik pillanaton szülhet.
De neki nincs férje. És titkolja,
hogy ki az apa.

MIHÁLY MAGID
GÁBRIÉL MAGID
BÓHER
De honnan tudjátok, hogy fiú lesz?
És hogy Messiás?

LUCIFER MAGID
TAUB
A dal súgta meg, Dávid dala...
Csak nem egy goj dala alapján terjesztettétek el a hírt?

MIHÁLY MAGID
TAUB
Miért ne lehetne dal jel, amelyet a Messiás küld maga előtt?
És mi ezért utaztunk ennyit.
Menjünk Gábiel.

LUCIFER MAGID
Na, ne siessetek. Legalább a flódnit egyétek meg.
Nagyon finom. (Miháél és Gábiel el.)
Sebaj, több marad.

EGY JELENET
Az utólagos gyanakvásról

MESÉLŐ A három magid gyorsan távozott, még a szombat kimenetele előtt. Taub Eizik elszundított az asztalnál. Ezért halkan beszéltek a vendégek, majd lábujjhegyen, lassan elszállingóztak. A három különös magidról spekuláltak, akik amilyen rejtélyesen megjelentek, ugyanolyan rejtélyesen el is tűntek. De a hászidok megszokták már, hogy titokzatos dolgok történnek a rabbi körül és így velük magukkal is.

RABINOWITZ Fura alak volt az egyik magid.
Sose láttam még ilyen részeges magidot.

BÓHER Leitattad?

RABINOWITZ Nem kellett azt. Átlátott rajtam. Tudta, hogy van aszúm. Azt is tudta, hová rejtettem. Muszáj volt adnom.
Ez nem is ivott, vedelt. Ivott, mint a gödény.

BÓHER Hogy merészelsz gúnyolódni a szentséges mágidon, akinek pedig minden péntek este megjelenik az Úr?

RABINOWITZ És ezt te honnan tudod?

BÓHER Honnan, honnan.... Hát ő maga mesélte!

RABINOWITZ És ha hazudott?

BÓHER Megőrültél? Hazugsággal vádolni azt az embert, akinek személyesen megjelenik az Úristen?

RABINOWITZ Azért én elgondolkodnék rajta: mi van, ha mégsem jön el a Messiás?

BÓHER Mi volna, mi volna?
Hát csak megleszünk nélküle, ahogy eddig is megvoltunk.

RABINOWITZ Megvoltunk, az igaz. Talán nem is nagy baj, ha nem most jön el, az is igaz... De vajon akkor ezek a mágidok nem becsaptak bennünket?

BÓHER Hogy gondolhatsz ilyet istenfélő magidról?

RABINOWITZ Az a harmadik, az gyanús nekem.

BÓHER Mert megpirongatott?

RABINOWITZ Nem. Azt mondta, hogy ő szokott beszélni az Öreggel.

BÓHER Ki az az „Öreg”?

RABINOWITZ Hát tudod, *(felfelé mutat)*, ő ott...

BÓHER Így hívta?!

RABINOWITZ *(Bólint.)* Meg hogy haragszik rá az Öreg, és nem engedi a színe elé már évezredek óta...

BÓHER És mért nem mondtad?

RABINOWITZ Gondoltam, csak viccel.

BÓHER Ez nem vicc. Káromkodás.
De erről jobb, ha ne beszélsz senkinek.
Gyere. Hagyjuk a rabbit aludni.
(Elmennek. Utánuk belopakodik a Tanító.)

TANÍTÓ Khh... Khh...

TAUB Mi az? Megjött a Messiás?
TANÍTÓ Nem, nem. Én vagyok az, rabbi.
TAUB Már megint? Mit akarsz?
TANÍTÓ Rebbe, zsidó akarok lenni!
TAUB Jaj, ne akarj közénk tartozni!
Nem tudod, mire vállalkozol.
TANÍTÓ Akkor oktass engem!
TAUB Hát nem tudod, hogy nekünk
milyen hányatott a sorsunk a népek között?
TANÍTÓ Tudom, rabbi.
TAUB Ma itt lakunk, de nem tudjuk,
hogy holnap hol hajtjuk le a fejünket.
TANÍTÓ Ezt is tudom, rabbi.
TAUB És azt nem tudod, hogy gyűlölnék bennünket?
És el akarnak pusztítani, mert nem olyanok vagyunk,
mint a többi nép?
TANÍTÓ Tudom rabbi.
TAUB És azt tudod, hogy életünk minden nap hajszálon függ,
hogy minden éjjel felriadunk,
mert halottak emlékei kísértenek közöttünk?
TANÍTÓ Jól tudom ezt is.
TAUB És azt tudod, hogy minden örömünkbe
keserűség vegyül? Ezért nem ürítjük ki soha
teljesen a poharat, és mindig teszünk
az asztalra egy üres terítéket azoknak,
akikre ma is hiába vártunk?
TANÍTÓ Tudom, és éppen ezért nem is vagyok rá méltó,
hogy maguk közé fogadjatok.
TAUB Látom, fiam, te igazi *gér cedek* vagy.
Mától a neved Benjamin ben Avrahan.
Legyen neked a te akaratod szerint.
Én befogadlak.
TANÍTÓ Köszönöm.
TAUB De ezt a közösségnek kell megerősítenie.

EGY JELENET
A rabbi táncáról

- MESÉLŐ A rabbi örült, hogy egy derék zsidóval több lett a világon. Annak is örült, hogy ez alkalommal nem az történt, ami szokott: nem a lány keresztelkedik ki. Aggodalom csak azért volt benne, hogy vajon ki fog-e tartani a tanító akkor is, ha majd jönnek a megpróbáltatások. Mert, jaj, nehéz zsidónak lenni. De most, a közelgő Purim ünnepén nem akart erre gondolni. Ezért a rabbi táncolni vágyott örömeiben, és elénekelni azt a kedves dalt újra meg újra, hogy hívei emlékezetébe véshesse a szöveget és mert neki örömet okozott. A szombat kimenetelekor maga köré akarta gyűjteni a férfiakat. Elküldte értük a sameszt. A rabbi, amíg a tanházban várakozott, közben elszunyókált a székében. Amikor megjött a gyülekezet a bóherrel, a hászidok mély alvásban találták.
- BÓHER Rabbi! *(Nem ébred.)*
Ébresztő tiszteletre méltó rabbi,
már mindenki itt van, ahogy kérte.
- HÁSZIDOK Nem kellene felébresztetni.
Olyan édesen alszik, mint egy gyerek.
- BÓHER De hisz ő mondta, hogy jöjjünk ide.
RASEKOL Na de mégis. Hadd pihenjen.
KÁNTOR Ki tudja, milyen távoli világokban jár most a lelke.
Nem szabad megzavarni.
- SAMESZ Míg felébred, mondjunk el egy imát.
KÁNTOR Kezdje az előimádkozó.
(Imádkoznak, kezdetben halkán, majd egyre hangosabban.)
(Megmozdul a rabbi.)
- BÓHER Pssz! Ébredszik.
HÁSZIDOK Mit mond?
BÓHER Nem hallom tisztán. Valamit morog. Ilyesmit: „Már elment a Messiás?”
TAUB Micsoda? *(Hirtelen felébred.)* Már elment a Messiás?
És ti nem ébresztettek fel?
- BÓHER Dehogy, rebbe. A három magid ment el.
TAUB Áh... Akkor jó. A legjobb aludni.
- RASEKOL Kívánt valamit közölni velünk a rabbi.
TAUB Ja, ja. Halljátok híveim. Ha az Örökkévaló...
HÁSZIDOK Áldott legyen a neve!
TAUB ... nem is magát a Messiást, de küldött helyette valakit,
aki köztünk akar élni és zsidó akar lenni.
- HÁSZIDOK Nehéz zsidónak lenni!
TAUB Nehéz, nehéz. Nekem mondjátok?!
- Igazatok van. Figyelmeztettem is háromszor rá,
hogy nehéz zsidónak lenni. Kétszer küldtem el,
kétszer beszéltem le a szándékáról.
De a törvény szerint, aki kitart és harmadszor is kéri,

HÁSZIDOK azt kötelesek vagyunk befogadni.
 Na, tessék! Még egy zsidó.
 Mintha nem lennének elegendőek...
 Majd rontja az üzletünket.
 TAUB Hogy beszélhettek így! A zsidók befogadják
 a másik zsidót.
 HÁSZIDOK Na de ő mióta zsidó?
 TAUB Mától. Örömmünnepe a mai nap.
 A rabbi táncolni akar.

(A tánc közben a hászidok felöltöztetik a tanítót hászidnak. Kap kaftánt, ragasztanak neki szakállt, pajeszt, kalapot. A végén úgy néz ki, mint a többi hászid.)

SAMESZ Na, senki sem mondaná meg, hogy nem hászid.
 Na, ez előbb még Hámán volt,
 most meg úgy néz ki, mint Mordecháj.
 TAUB Tegnap még szomorkodtunk,
 ma pedig vígadunk!

(Beszalad a Samesz.)

SAMESZ Emberek! Eszternek lánya született
 HÁSZIDOK Ájvé, akkor mégsem a Messiás.
 TAUB Na és, ha nem a Messiás?
 Mert azt hiszitek, olyan könnyű Messiást szülni?
 Na de ki tudja, hogy nem Eszter lánya
 szüli-e majd meg a Messiást?
 HÁSZIDOK Ezt tényleg nem tudhatjuk...
 TAUB Ugye? Azt sosem lehet tudni.
 Ha nem is jött el a Messiás,
 nyertünk egy hászidot. *(A Tanítóhoz:)*
 Még egyszer kérdezlek:
 alaposan megfontoltad?
 TANÍTÓ Igen. Nincs számomra nagyobb
 tisztesség, mint ha befogadtok.
 Tudom, milyen nehéz zsidónak lenni,
 épp ezért kérem.
 TAUB Jól van. Ne feszítsünk túl a húrt. Legyen úgy,
 ahogy kívánod. Elrejt majd
 a zsidó ruhád.

EGY BEZÁRÓ JELENET
A szombat kimeneteléről

MESÉLŐ

A tanító azt mondta az előljáróságom, hogy külső országba megy tanulni. Többet senkinek sem hiányzott. Nem tűnt fel a városban, hogy egy addig ismeretlen hászid telepedett meg a Zsidóutcában. Egyik jön, másik megy, úgy voltak vele a városiak. A gojoknak minden hászid egyforma. Fekete kalap és kaftán, pajesz és szakáll, alatta pedig a kiismerhetetlen Idegen. A jövevény kapott egy szobát, aztán nem sokára rá házasságot kötött Eszterrel, akinek időközben gyönyörű leánya született. A Messiást azóta is várják. Taub rabbi csodáinak száma napról napra szaporodik. Messiásváró dalát mindenfelé megszerették, húsvétkor [**Pészáh az, Pészáh!**], szóval Pészáhkor pedig szerte a világon a zsinagógában [**Már kezdettől fogva akartam mondani, hogy tanház az!**] éneklük. Na akkor tanházban is énekelik. [**Most örültök?**] A három magid még szombat kimenetele előtt távozott Kállóból. Hogyan? Senki sem érti. Szőren-szálán eltűntek...

LUCIFER

(Néznek szomorúan lefelé mind a hárman.)

Vaklárma volt. Most sem jött el.
Megint hülyére vettek bennünket.

MIHÁLY
GÁBOR

Te ugrattál be minket.
Többé nem hiszünk neked.
Megszívattál megint...

MIHÁLY
GÁBOR
LUCIFER

Gabi!
Bocs, bocsi, bocsókat!
Pedig eljöhettél volna.
Ha már ennyit mentünk miatta.

GÁBOR
LUCIFER
MIHÁLY
GÁBOR
LUCIFER
MIHÁLY
LUCIFER
LUCIFER

Majd ő tudja.
Mit?
Hogy mikor van itt az ideje.
Mert meg van írva...
Mi van megírva?
Minden!
Semmi!
Mi van megírva, he? Nagyokosok, mi?
Itt bővílítek a könyveiteket,
mert „meg van írva benne”, mondjátok.
Oszd mit tudtok ti? Hee? Semmit!
Egy nagy rakás *(visszanyeli)*...
Semmit se tudtok.

MIHÁLY
GÁBOR
LUCIFER

Tudunk várni.
Meg tudunk örülni.
„Tudunk várni.” „Meg tudunk örülni.”
Gyávák vagytok és álszentek.
Alig várjátok, hogy valaki elcsábítson benneteket!
Hogy végre kimozdulhassatok innen!

MIHÁLY Nélküled is ki tudunk mozdulni,
ha akarunk...

GÁBOR Nézzétek! Felébredt a rabbi,
hogy elmondja a zmirotot.

MIHÁLY Vége a szombatnak.

LUCIFER Nagy ügy. Gondoljátok, hogy az Öreg is felkelt?

MIHÁLY Sosem alszik, maga a mindent látó szem.

GÁBOR Szerintem meg alszik, és mindannyiónkat ő álmodik.

MIHÁLY Ezt honnan veszed?

GÁBOR Emlékszel: Taub is azt mondta, hogy a legjobb aludni.

MIHÁLY Na és?

GÁBOR Ha a legjobb aludni,
akkor az Öreg is alszik.

Tiszta ügy.

LUCIFER De akkor nem kell parázni.

GÁBOR De őt álmában is mindent lát.

LUCIFER Hiszi a piszi.

Figyeljetek: Be-be-bebe! (*Megint gesztikulál felfelé.*)

Na, látjátok? Alszik.

MIHÁLY Azt csak te hiszed.

GÁBOR Reméljük, az Öreg nem vette észre.

MIHÁLY Hogy beszélsz?

GÁBOR Már hogy Ő, (*felmutat*) ott fenn.

LUCIFER Áh, már rég nem figyel.

Talán elszundított.

MIHÁLY Vigyázz! Lesújt.

LUCIFER Ne parázz. Na figyelj.

Be-be-bebe! (*Gesztikulál felfelé.*)

Látod? Semmi. Tökre nem figyel.

GÁBOR Ne hidd. Figyel. Csak megbocsát.

MIHÁLY Nem bocsát. Csak türelmes.

LUCIFER Higgyetek, amit akartok.

Az Öreg már passzé. A múlt.

Vége. Gyengül. Kampecdoloresz...

MIHÁLY Kuss!

LUCIFER Jó, jó! Kicsit eltúloztam. (*Csend.*)

GÁBOR Azért jó volt kicsit kimozdulni.

MIHÁLY Még sose jártunk Kállóban.

GÁBOR Megmozgattuk a tagjainkat.

Csak meg ne tudja az Öreg.

MIHÁLY Mondtam már, hogy ne beszélj így.

LUCIFER Na jó, szentfázekak. Akkor Ő (*felfelé mutat*)...

GÁBOR ...áldott legyen a neve...

LUCIFER De ti tényleg nem tudtok semmit a Messiásról?

MIHÁLY Mindent tudunk.

LUCIFER Mikor jön?

GÁBOR Azt nem tudjuk.

LUCIFER Akkor semmit sem tudtok.

A Messiás esetében az a legfontosabb,
minden más semmi. Az idő a legfontosabb.

GÁBOR Nincs idő. Az csak illúzió.
LUCIFER Nincs idő?
MIHÁLY Nincs, csak örökkévalóság van.
LUCIFER Bizti?
MIHÁLY Bizti!
LUCIFER Tutkó? *(Az ujjait összefonva egymáson.)*
MIHÁLY Tutifix.
LUCIFER Így görbüljete meg? *(Az ujjával mutatja.)*
GÁBOR Így.
LUCIFER Te is?
MIHÁLY Én is.
LUCIFER Frankón?
GÁBOR Hótzihér!
LUCIFER De ha valamit mégis elárul... *(felfelé mutat)* Tudjátok,
(jelentőségtesen) a Messisáról.... szóltok, ugye?
MIHÁLY Hóóógyne...
GÁBOR Első dolgunk lesz.
LUCIFER Tudom, hogy nem vagyok őszinték.
De ne hagyjatok ki a buliból. Tesók vagyunk, nem?!
MIHÁLY Tudod, hogy számíthatsz ránk.
GÁBORI Barátok vagyunk, nem?
LUCIFER Na ja. De azért tök jó buli volt ez mai, ugye?
És király az a dal.
GÁBOR Melyik.
LUCIFER Hát a kakasos...
GÁBOR Ja. Az tényleg.
LUCIFER Tetszett neked is?
MIHÁLY Melyik?
LUCIFER A rabbi kedvenc dala.
MIHÁLY Ja, az? Nem gáz. Tök jó.
LUCIFER Kicsit lehetne pörgősebb.
Nem ártana felturbózni.
Valahogy így. Figyú:
(Végdal, más változatban.)

(Sötét.)